

BL10348

www.libroot.com.cn

www.libtool.com.cn

B.L 10.348

LIOTHEEK GENT

34032

Digitized by Google

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

V E R Z A M E L I N G
V A N
M E R K W A A R D I G E
G E B E U R T E N I S S E N ,
U I T D E
O N G E W I J D E G E S C H I E D E N I S .

www.libtool.com.cn

VERZAMELING
www.libtool.com.cn
VAN
MERKWAARDIGE
GEBEURTENISSEN,
UIT DE
ONGEWIJDE GESCHIEDENIS.
EEN
VOLKS-LEESBOEK.

UITGEGEVEN DOOR DE
BATAAFSCHE
MAATSCHAPPIJ:
TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

Te **AMSTERDAM**, bij
CORNELIS DE VRIES, HEND^k. VAN MUNSTER
EN
JOHANNES VAN DER HEY.
M D C C C V.

www.libtool.com.cn

VOORBERIGT.

www.libtool.com.cn

Gebeurtenissen, bij belangrijke en door de Geschiedenissen vermaarde Personen, voorgevallen; korte, geestige en doelreffende aanmerkingen en antwoorden; het gevoel en de verbeelding opwekkende tafereelen, en wat des meer zij, hebben niet alleen het voordeel, dat zij eene onschuldige en vermakelijke uitspanning opleveren, maar daar en boven het meer waardige, dat zij den leeslust opwekken, en als zoo vele geleiders, onmerkbaar den beoefenaar tot meer gezette nasporing van wetenschappen opvoeren. Dit nuttig oogmerk berokte bij velen LAURENBERG's zeshonderd Historiën: doch taal en stijl maken het thans minder bruikbaar. De Maatschappij willende beproeven, wat zij ter vergoeding hiervan, den leeslust konde aanbieden, schreef ten prijsstoffs uit: Eene verzameling der merkwaardigste Gebeurtenissen, in den smaak van LAURENBERG's zeshonderd Historiën. Twee zoodanige verzamelingen werden haar hier op aangeboden, welken echter door Beoordeelaaren beiden den gouden Eereprijs ontzegd werd, doch met het getuigenis: dat beiden te veel verdiensten bezaten, om onbeloond te blijven.

V O O R B E R I C T.

ven, en dus met den zilveren Eereprijs behoorden erkend te worden. Bij het openen der naambriefjes bleken schrijvers te zijn: de Heeren REINIER ARRENBURG, Courantier te Rotterdam, en WIBRANDUS GERARDUS REDDINGIUS, Leeraar der Hervormden te Dronrijp, en het is op nader Besluit der Maatschappij, dat, onder opzigt van Hoofdbestuurders, uit deze beide verzamelingen die stukjes gekozen zijn, welke de tegenwoordige verzameling uitmaken, en met den wensch, dat zij tot het bovengemelde einde strekken mogen, worden uitgegeven.

Op last der Maatschappij:

Hendrk. Ravestein
Secretaris.

Amsterdam,
den 18den van Zomermaand,
1805.

VER-

I N H O U D.

www.libtool.com.cn

E E R S T E A F D E E L I N G.

1. *Voortreffelijke Vaderlandsliefde.* Bl. 1.
2. *Het goed beleid van ÆSOPUS.* — 2.
3. *Echte Vriendschap.* — 3.
4. *Gefstrenge regtvaardigheid van CAM-
BYSES.* — 4.
5. *De waarheid wil niet altoos gehoord
worden.* ald.
6. *Dienst met wederdienst vergolden.* — 5.
7. *Voorbeeld van Kuisheid.* — 6.
8. *De kracht van de banden des Bloeds
en des Huwelijks.* — 8.
9. *Vergenoegdheid is het al.* — 10.
10. *Kinderlijke trouw van eene Dochter
jegens haren Vader.* ald.

T W E E D E A F D E E L I N G.

11. *Spotternije van DIONYSIUS.* — 12.
 12. *De Dwingeland door vriendschap be-
wogen.* — 13.
 13. *Ontdekking van eene misdaad door
Vogels.* — 14.
- * 4
14. *Val-*

I N H O U D.

14. *Valsche Spaarzaamheid.* Bl. 15.
 15. *Ondankbaarheid snood bedreven, en naar verdienste gestraft.* ald.
 16. *Korte antwoorden der Lacedaemoniërs.* — 16.
 17. *Een dwaze daad uit eerzucht bedreven.* ald.
 18. *Over den Gordiaanschen knoop.* — 18.
 19. *Dwaasheid van het Bijgeloof.* — 19.
 20. *Uitstekende Eerlijkheid.* — 20.

DERDE AFDEELING.

21. *Voorbeeld van Soberheid.* — 22.
 22. *De waarde van het verstand, in het voorbeeld van DEMOSTHENES.* ald.
 23. *Gestrenge onderhouding der wetten.* — 25.
 24. *De waarheid behoort men altoos te zeggen.* — 26.
 25. *Godsdienstige ijver der Romeinen.* — 27.
 26. *Vast nakomen van eene gedaane gelofte.* ald.
 27. *Een dergelijk voorbeeld in ANTONIUS HAMBROEK.* — 28.
 28. *Voorbeeld van Godsdienstverëering.* — 29.

29. *Men*

I N H O U D.

29. *Men behoort indachtig te zijn aan vorige weldaaden.* Bl. 29.
30. *Uitëinde van* MARCUS TULLIUS CICERO. — 31.

VIERDE AFDEELING.

31. *Weelderigheid en gierigheid van* CRASSUS *gestraft* — 32.
32. *Langmoedigheid van Keizer* AUGUSTUS. — 32.
33. *Grootmoedigheid van denzelven.* — 33.
34. *Lofwaardig gedrag van* PAPINIANUS. *ald.*
35. *Men vindt wel eens een zeer groot verstand, waar het niet zoude gezocht worden.* — 34.
36. *Uitwerking van een kwaad geweten.* — 35.
37. *De hoogste eer komt* GOD *toe.* — 36.
38. *Het afscheeren der baarden, de oorzaak van eenen bloedigen Oorlog in Frankrijk.* *ald.*
39. *Gestrengheid der Inquisitie van Staat te Venetiën, door een voorbeeld be-
wezen.* — 38.
40. *Over de Flesch van* WILLEBRORD. — 40.

VIJFDE AFDEELING.

41. *Over de uitvinding van het Buskruid.* — 42.
- * 5
42. *Voor-*

I N H O U D.

42. *Voorbeeldige standvastigheideens Rechters* www.libtool.com.cn . Bl. 44.
43. *Men moet niemand, wegens zijnen stand verachten.* . . . — 47.
44. *Verstand is beter dan adeldom.* . . . — 48.
45. *Gelatenheid van JOAN VAN OLDENBARNEVELD.* . . . ald.
46. *Aardigheid van den Prins MAURITS, met den Franschen Gezant AUBERIJ.* — 49.
47. *Ware grootheid van ziel.* . . . — 50.
48. *Kloekmoedigheid van eenen Zwitser.* — 51.
49. *Vreemd voorval, den Koning van Engeland bejegend.* . . . — 52.
50. *Edelmoedig gedrag van GUSTAVUS ADOLPHUS, Koning van Zweeden.* ald.

Z E S D E A F D E E L I N G.

51. *Nadeelige gevolgen van een onbedacht zeggen tegen zijne meerderen, door een voorbeeld bewezen.* . . . — 54.
52. *Verhaal van eenen schriklijken brand in de Stad London.* . . . — 55.
53. *Eenige bijzonderheden, betrekkelijk den Nederlandschen Dichter, HUBERT KORNELISZ POOT.* . . . — 57.
54. *Over KAREL DEN XII, Koning van Zweeden.* . . . — 61.
55. *Een*

I N H O U D.

55. Een eerlijke bedelaar. Bl. 63.
 56. *Schrander list van Miladij NICHILSDALE, om haren man uit de gevangenis te redden.* — 64.
 57. Gods weg met ons is altijd goed. — 65.
 58. Een voorbeeld van braafheid zonder eigenbelang. — 67.
 59. Een onregtvaardig Advocaat, die gestraft werd. — 70.
 60. Dankbaarheid van eenen knecht, en van deszelfs meester. — 72.

ZEVENDE AFDEELING.

61. Voorbeeld van dankbaarheid in een Turk. — 73.
 62. Voorbeeld van ware broederliefde. — 74.
 63. Een eerlijke Handwerksman. — 75.
 64. Zonderling voorval, den Harpoenier JAKOB DIENKES bij de walvischvangst bejegend. — 76.
 65. Eene geringe geboorte, geen hinderpaal, om in eer en aanzien te geraken, door een voorbeeld bewezen. — 78.
 66. Over de uitvinding der Brandspuiten. — 79.
 67. De Engelsche Admiraal DRAKE door Kreeften gedood. — 82.

68. Over

I N H O U D.

68. *Over den persoon van Doctor NICO-
LAAS SAUNDERSON.* Bl. 83.
69. *Voorbeelden van ongemeen geheugen,
en leerzaamheid van blinde menschen.* — 87.
70. *Aanmerkelijk geval, strekkende ten
bewijze, hoe bevrozene ligchamen moe-
ten behandeld worden.* — 88.

A C H T S T E A F D E E L I N G.

71. *Onzekerheid van de teekenen des doods,
door een voorbeeld bewezen.* — 90.
72. *Over den zwarten Predikant JACOB
ELIZA KAPITEIN.* — 91.
73. *Voorbeeld van herbergzaamheid aan
zijne vijanden.* — 93.
74. *Gelukkig ontmoeten van elkander op
zee, door een paar Echtgenooten.* — 94.
75. *Aanmerkelijk voorbeeld van broeder-
liefde.* — 95.
76. *Bijzonder voorval tusfchen FREDERIK
DEN II, Koning van Pruissfen, en
een gemeen' soldaat.* — 97.
77. *Gevaarlijkheid der beten van kwaad-
aardige, of vertoornde Dieren.* — 98.
78. *Twee kinderen uit doodsgevaar gered.* — 101.
79. *Menschenliefde met de grootste op-
offering betoond.* — 102.
80. *Voorbeeld van eene lofwaardige daad.* — 105.

N E-

I N H O U D.

NEGENDE AFDEELING.

www.libtool.com.cn

81. *Een bewijs der regtvaardigheid van Keizer JOZEF II.* Bl. 107.
82. *Zeldzame gewoonte te Venetiën.* — 110.
83. *Wat kan vermoeden niet al van na-deel wezen!* ald.
84. *Woede van een' Turk, over de beledi-ging zijnen baard aangedaan.* — 112.
85. *Voorbeeld van ouderliefde, door den Koning van Zweeden beloofd.* — 114.
86. *Zonderlinge gebeurtenis, eenen Ham-burgschen visfcher bejegend.* — 116.
87. *Andere voorbeelden van ouderliefde.* — 117.
88. *Men moet zijnen plicht betrachten, zonder eerezucht.* — 120.
89. *Loflijk voorbeeld van eerlijkheid.* — 122.
90. *Een getrouw onderdaan.* — 123.

TIENDE AFDEELING.

91. *Eendragt maakt Magt.* — 124.
92. *Geduld overwint alles.* — 125.
93. *De ongelukkige fluistering.* — 126.
94. *Over den oorsprong van het woord Pasquillen.* — 129.
95. *Een*

I N H O U D.

95. *Een Keizer van China van dronkenschap afgebragt, door het beleid van eenen zijner Hovelingen.* Bl. 131.
96. *Een prijzenswaardige Gierigäart.* — 133.
97. *Over den oorsprong der Almannakken.* — 134.
98. *Over de verschillende Tijdrekeningen.* — 135.
99. *Gestrengheid van de wetten der Chineezen, omtrent kinderen, die hunne ouders ongehoorzaam zijn.* — 137.
100. *Testament van den Heer PHILIP THICKESSE.* — 139.

V E R.

VERZAMELING
VAN
www.libtool.com.cn
MERKWAARDIGE
GEBEURTENISSEN,
UIT DE
ONGEWIJDE GESCHIEDENIS.

EERSTE AFDEELING.

I.

Voortreffelijke Vaderlandsliefde.

LYCURGUS, beroemd Wetgever der *Spartaanen*, wiens alom gepreezene, voor de behoeften zijnes Staats wellingerichte, Wetten, de kenmerken draagen van billijkheid en rechtvaardigheid, verdient nog meerder lof om de opoffering, die hij deed op dat dezelve, ten nutte van zijn Vaderland, in stand en waarde mogten blijven. Hij zeide, naamelijk tot zijne medeburgers, dat hij eene noodzaakelijke reis buiten 's lands moest doen, en verzocht hen, dat zij, tot welzijn van den Staat, hem onder eede belooven zouden, dat zij zijne

A

Wet-

Wetten onderhouden zouden, tot dat hij wederkwam. Dat deden zij ook, en LIJCURGUS vertrok daarop, maar — kwam nimmer terug. Hij zeide zijn Vaderland, en alles wat hem aldaar aan hetzelfde kluisterde, voor altoos vaarwel, op dat deszelfs bewooners tot de bestendige onderhouding van zijne Wetten verplicht zouden weezen.

2.

Het goed beleid van ÆSOPUS.

ÆSOPUS, die anders maar een geringe slaaf was, had bij de oudheid eenen grooten naam wegens zijne schranderheid, en verdient daarom ook onzen lof. Zijn heer, XANTUS, zond hem eens, met andere slaaven, naar eene verafgelegene plaats, om koopwaaren ter markt te brengen. Verscheidene zakken daar mede gevuld stonden 'er gereed, om door hen gedraagen te worden, en daar nevens was ook een' zak, met spijs tot hunne reize, die juist de grootste van allen was. ÆSOPUS verzocht toen te mogen kiezen, welken zak hij draagen zou; en dit werd hem toegeestaan. Wanneer hij nu dien met spijs nam, werd hij door zijne medemakkers braaf uitgelagchen, om dat die het zwaarst was te draagen. Maar al van tijd tot tijd werd hem de last ligter, terwijl men nu en dan spijs gebruikte. Op het laatste had hij niet dan eenen ledigen zak te draagen, daar zijne reisgenooten onder hunnen last bleven

ven zwoegen. Gij kunt denken dat zij verstoord waren, en dat *Asorus* nu op zijne beurt hen uitdaghte.

3.

Echte Vriendschap.

XENOPHANES, een der Grieksche Wijsgeeten, die in 't 580 jaar vóór onze tijdrekening te *Athenen* bloeide, had een' zoon, die zich beroemde, veele getrouwe vrienden te hebben. Hij ried hem daarop, ten einde die allen eens te beproeven, of hij wel op hunne vriendschap staat konde maaken, een dood varken in eenen zak op den rug te neemen, en hen zoo te bezoeken; wanneer hij hun zeggen moest, dat daarin een man was, dien hij in drift gedood had, en hen bidden, dat zij hem in huis mogten neemen en verbergen. De jongeling volgde deezen raad op; maar niemand onder zijne vrienden nam hem, als hij bij hen kwam, wat hij ook smeeken mogt, in huis. Hij keerde daarop, over hun gehoond, naar zijnen vader terug. *XENOPHANES* zeide hem daarop, dat hij nu zijnen eenigen, hem bekenden vriend, een gelijk bezoek moest geeven, en dien bidden, dat hij hem, om zijns vaders wil, mogt beveiligen. De zoon deed zulks, en zijns vaders vriend was aanstonds gereed, hem zijn huis aantebieden, en hem, zonder dat zijn huisgezin zulks vernam, eene veilige plaats daar in te beschikken. Daar

gekomen, openbaarde hem de jongeling de gantsche zaak; waarop hij zich verblijdde, dat de zoon zijnes vriends geen moordenaar geworden was, en deeze hem hartelijk bedankte, voor de echte vriendschap, omtrent hem betoond.

4.

Strengte rechtvaardigheid van CAMBIJSES.

CAMBIJSES, Koning der *Persen*, had ontdekt, dat een Rechter, *SISANA* genaamd, zich door geld had laten omkoopen, om een onrechtvaardig vonnis te vellen. Hij liet hem daarom den huid afstroopen, en dien met spijkers aan den Rechterstoel vastslaan; gebiedende dat dezelve daar bestendig blijven zou, op dat de Rechters, door het zien daarvan, zouden worden afgeschrikt van onrechtvaardigheid te pleegen, en deed voorts den zoom van *SISANA* zijns vaders plaats bekleeden.

5.

De waarheid wil niet altoos gehoord worden.

Een der Raadsheeren van CAMBIJSES, *PRAXASPES* genaamd, bragt hem zagties onder het oog, hoe hij zich in sterken drank te buiten ging. Hij bevond zich ook dikwijls dronken; maar kon die herinnering niet dulden. Hij riep zijnen Raad
bij-

bijeen, en vroeg denzelven, of men ook iets in hem te berispen vond? De meeste leden daar van vleiden hem toen sterk, en preezen hem hemelhoog. Dat streeelde hem. En nu sprak hij PRÆXASPES dus aan: „ Gij alleen hebt mij mijne dronkenschap „ verweeten: maar kom, ik zal mij eens dronken „ drinken, en dan op uwen kleinen zoon schieten: tref ik hem dan niet in het hart, „ dan zal men mij voor een dronkwaart houden „ kunnen, die zich door dronkenschap van zijn „ verstand berooft; maar tref ik hem daar wel, „ zoo zult gij kunnen zien, dat ik daar door „ niet buiten mijne zinnen kome.” CAMBIJSES liet ook eenen maaltijd aanrechten, op welken hij zich dronken dronk, en beging toen de wreedheid van op het kind van PRÆXASPES te schieten, dat hij ook juist in het hart trof. Welk eenen rouw moest de vader daar over draagen! —

 6.

Dienst met wederdienst vergolden.

DARIUS, die een Koning der *Persen* is geweest, ontmoette, toen hij nog kamerdienaar van den Koning CAMBIJSES was, SIJLOSON van *Samus*, op de markt te *Memphis*, en vroeg hem, daar hij een' rooden mantel droeg, welke hem zeer wel voldeed, voor welk een' prijs die te koop ware? SIJLOSON was daar op zoo vriendelijk, dat hij hem deezen mantel tot een geschenk gaf, onder

der voorwaarde, dat hij dien nimmer moest weggeeven, of verkoopen. — Jaaren daarna werd **SIJLOSON** van de regeering te *Samus* ontzet, en uit zijn Vaderland gebannen. Hij vervoegde zich toen aan het Hof van **DARIUS**, die nu Koning geworden was, en liet hem zeggen, dat daar een Grieksch man was, aan welken de Koning verpligting had. **DARIUS** kon zich niet herinneren, wie uit *Griekenland* hem eene bijzondere vriendschap beweezen hadde, maar liet **SIJLOSON** echter tot zich komen. Deeze verhaalde hem daarop het geval met den rooden mantel. **DARIUS** erkende zijne verpligting aan **SIJLOSON** daarvoor, en beloofde hem, dat hij van zijnen kant hem nu ook geschenken zou geeven, die hij maar begeerde. **SIJLOSON** zeide daarop, dat hij den Koning alleen maar verzocht, hem in *Samus* te willen herstellen. En dat gebeurde ook weldra, daar **DARIUS** die Stad voor hem door een leger deed overmeesteren. —

7.

Voorbeeld van Kuischheid.

LUCRETIA is door haare kuischheid beroemd geworden. Zij was eene edele *Romeinsche* vrouw; aan **COLLATINUS** gehuwd. Deeze, zich in het leger van den Koning **TARQUINIUS** bevinde, sprak met des Konings zoon, **SEXTUS** genaamd, en een anderen Edelman, **TARQUINIUS**
ge-

geheeten , af, dat zij gezamenlijk naar *Rome* zouden rijden, om te onderzoeken, wie van hunne vrouwen zich het best gedroeg, daar elk op de zijne pogchte. Zoo gezegd, zoo gedaan; zij reeden daar heenen, en bevonden toen, dat *LUCRETIA* zich boven alle andere vrouwen bezig toonde, met voor haare huishouding te zorgen, daar zij, in een eenvoudig gewaad gekleed, onder haare dienstmaagden zat te spinnen, toen zij bij haar kwamen. Maar bij deeze gelegenheid werd *SEXTUS* in onkuifche driften jegens haar ontfoken, die hij ook eerlang voldoening zocht te geeven. Na eenige dagen kwam hij alleen haar op eenen avond bezoeken, en werd van haar wel ontvangen, als eens Konings zoon, daar zij niet wist, wat hij in den zin had. Wanneer hij intuschen naar eene slaapkamer, ver van de haare afgezonderd, gebragt was, wist hij eene van haare dienstmaagden omtkoopden, om hem bij haar, die reeds sliep, te brengen. Toen wekte hij haar op, en gaf haar zijne begeerte te kennen. Zij werd daar over zeer verschrikt, maar liet zich noch door gebeden, noch door bedreigingen beweegen, om haaren man ontrouw te worden, zelfs niet door zijne bedreiging, dat hij haar met zijn zwaard, dat hij op hief, dooden zou; betuigende liever haar leven, dan haare eer te willen verliezen; — tot dat zij eindelijk bezweek, bij deeze bedreiging, dat hij haar om het leven zou brengen, en ook haaren huisknecht, dien hij bij haar zou leggen, en dan verspreiden, dat hij haar met denzelven in

overspel bevonden, en daarom beiden had omgebracht; wanneer zij gewis den naam van overspeelster bij een ieder draagen zoude, zonder zich deswege te kunnen verändwoorden. **SEXUS** bedreef dan zijne boosheid, haar, die zeer bedrukt was, om dat haar huwelijksbed geschonden was, straks daarop verlatende. Weldra liet zij nu haaren vader **LUCRETIUS**, en haaren echtgenoot **COLLATINUS**, bij zich komen, wien zij het geval bekend maakte, wraak daar over inroepende; terwijl zij eindelijk betuigde, met haaren dood te willen bevestigen, dat het zich daar mede dus had toegedragen; en — een mes neemende, dat zij onder haar kleed verborgen had, doorstak zij zich ook daarop onmiddelijk. Deze gebeurtenis was van dat gevolg, dat de *Romeinen* hunnen Koning, benevens deszelfs gantsche geslacht, in ballingschap verdreeven, en in eenen langen tijd geen Vorst over zich lieten heerschen. —

8.

De kracht van de banden des Bloeds en des Huwelijks.

Een der voornaamste *Romeinen*, **CORIOLANUS**, door ongunst uit *Rome* verdreeven zijnde, stelde zich aan het hoofd van de vijanden zijnes Vaderlands, en bragt het met hun zoo ver, dat zij deeze Stad door eene belegering naauw inslooten; zoo dat het scheen, dat zij dezelve weldra zouden over-

overmeesteren : waarna hij , met de partij hem togedaan , zou kunnen heerschen over het Gemeenebest.

De *Romeinen* , in de engte gebragt , zonden eenige perfoonen uit den Raad en de Burgerij tot hem , om hem te beweegen , dat hij van de belegering mogt afzien , en met hun een billijk verdrag aangaan. Maar deeze lieden werden door hem met harde woorden terug gezonden. Eenige Priesters werden daarop tot hem afgevaardigd , met denzelfden last , als de voorigen ; maar ook deeze konden op hem niets verwerven. De *Romeinen* namen daarop hunne toevlucht tot een ander middel van bevreediging , het welk van eene gewenschte uitwerking was. Zij zonden eenige voornaame vrouwen , en onder dezelve ook *VETURIA* , de moeder , en *VOLUMNIA* , de echtgenoot van *CORIO LANUS* , benevens hunne beide kinderen , tot het vijandelijk leger , om te beproeven , of niet door deezen het onbuigzaam hart van *CORIO LANUS* zou kunnen vermurwd worden. En inderdaad werd hij ook , deeze hem dierbaare perfoonen ziende , en met hun spreekende , zoodanig getroffen , dat hij met traanen uitriep : „ *o Vaderland !* „ *gij hebt mijne gramschap overwonnen.*” Gelijk hij dit dan ook toonde , door met zijne krijgsmagt af te trekken ; waar door *Rome* voor plundering en andere onheilen beveiligd bleef.

Vergenoegdheid is het al.

CINCINNATUS door de *Romeinen* tot *Dictator* of Opperbestuurder des Gebieds verkozen zijnde, vond men den Held, toen men hem hier van kennis zou geeven, bezig met zijn land te ploegen. Hij was in dien staat ten uitersten te vreedden, en koos dien boven eer en hoogheid. Hij liet zich echter de heerschappij geeven, om zijn Vaderland rust en vrede te bezorgen; en als hem dit gelukt was, keerde hij weder tot den ploeg, terwijl hij in zulk eenen stand waare vergenoegdheid vond. — Heeft niet, in onzen tijd, een *WASHINGTON* zijne voetstappen gedrukt?

10.

Kinderlijke trouw van eene Dochter jegens haaren Vader.

Van *CIMON*, een voornaam burger te *Athenen*, en van zijne dochter, wordt verhaald, dat zij hem kinderlijke trouw, waar door hij van den dood bevrijd bleef, op de volgende wijze, betoond heeft.

Hij was veroordeeld, om in de gevangenis van honger te sterven, en werd daarin naauw bewaakt,

zoo dat men zorg droeg, dat niemand hem eenige spijs kon toedragen. Ondertuschen gaf men vrijheid aan zijne dochter PERA, om haaren ouden vader in deezen ongelukkigen toestand te bezoeken. Zij maakte daar van verscheidene dagen achtereen gebruik, en werd telkens, eer zij bij hem kwam, onderzocht, of zij ook eenige spijs bij zich verborgen had, door welke zij haars vaders leven verlengen konde; die echter niet bij haar ontdekt werd. Evenwel bleef de oude man, die geene spijs hoegenaamd scheen te nuttigen, veel langer voortleeven, dan men verwacht had; en dit veroorzaakte, dat men CIMON en zijne dochter bespiedde, wanneer zij weder bij elkander waren. En, ziet daar! de dochter was bezig om haaren vader te zoogen met haare borsten; zoo dat dit het middel was, waar door zij hem tot dus verre in het leven behield. Men gaf zulks te kennen aan de Overheid; en deeze werd door de getrouwheid van PERA zoodanig getroffen, dat men niet alleen haaren vader vrijstelde van de straffe, over hem uitgesproken, maar haar ook met een aanzienlijk eerbewijs beschonk.

TWEE-

T W E E D E A F D E E L I N G .

II.

Spotternije van DIONIJSIUS.

DIONIJSIUS de oude, dwingeland van *Syracuse*, de uitneemendste stad der *Grieken*, liet zich, met eenen goeden wind derwaards met zijne vloot oversteekende, na te *Locris* den tempel van *Proserpina* te hebben beroofd, dus hooren: „Ziet gij wel, hoe de onstefelijke goden zelve „aan de kerkroovers eenen goeden wind verleen? — Desgelijks zeide hij, na te *Acarnaniën*, eene stad, niet ver van *Syracuse* geleegen, aan JUPITER OLIMPIUS een zwaaren gouden mantel, door den dwingeland HIERO uit den buit der *Karthaginiënsers* geschonken, afgenomen, en een wollen in de plaats te hebben gehangen, dat die gouden mantel in den zomer te zwaar, in den winter te koud was, doch dat deeze wollen voor allerlei jaargetijden geschikt was. Ook liet hij te *Epidaurus* aan ÆSCULAPIUS den gouden baard ontnemen, om dat hij begreep, dat het niet welvoeglijk was, den vader, APOLLO, ongebaard, en den zoon gebaard te aanschouwen.

Hoe kwalijk deeze spotternijën door den *Latijnschen* schrijver VALERIUS MAXIMUS zijn opgenomen, blijkt daaruit, dat hij ten slotte van dit ver-

verhaal de bekende spreuk op den gezegden dwingeland toepast: *De Goddelijke gramschap gaat tot wraak met langzaamen tred, en vergoedt door haare zwaarte de langzaamheid der straffe.*

12.

De Dwingeland door Vriendschap bewoogen.

DAMON en PIJTHIAS, twee burgers van *Syracuse*, ten tijde van DIONIJSIUS den dwingeland, legden op eene uitsteekende wijze hunne vriendschap aan den dag. Eerstgemelde was door Koning DIONIJSIUS ter dood veroordeeld, maar verzocht verlof, om, eer hij dien onderging, zijne ouders te bezoeken, wanneer PIJTHIAS zich zoo lang in zijne plaats zou stellen, en voor zijne wederkomst borg weezen. Dit werd hem ook toegestaan, en PIJTHIAS begaf zich gewillig voor hem in de gevangenis, ja, met de uiterste gelatenheid naar de strafplaats, daar het uur verscheenen was, op het welk DAMONS dood bepaald was, en deeze vertoefde met zich weder te laten vinden; terwijl de Koning nu bevel gaf, dat PIJTHIAS in DAMONS plaats ter dood zou worden gebragt. Intusschen kwam DAMON daar uit den adem aanloopen, in het oogenblik dat PIJTHIAS om het leven zou worden gebragt, zijnde onder weg verhinderd om eerder te komen, en riep, dat hij 'er was, en men PIJTHIAS niet in de plaats van hem moest doen sterven. Toen de Koning deeze uitsteekende vriend-

viendſchap vernam, werd hij daar door zoo zeer getroffen, dat hij aanſtonds gebod, hen beiden in vrijheid te ſtellen, hen bij zich liet komen, en verzocht, dat hij als de derde man in hunne vriendſchap mogt deelen.

13.

Ontdekking van eene misdaad door vogels.

Oudtijds gebeurde het, dat de dichter IBICUS door eenige roovers werd aangevallen en vermoord. Maar juist voor dat hem de doodſteek werd toegebracht, riep hij, geene menſchen ziende, tot eenige kraanvogels, die daar juist voorbij vloogen, dat hij hen bad, om toch zijne wreekers te willen weezen! En juist door zulke vogels kwam het voor den dag, wie zijn moordenaars waren; en deeze ontvingen vervolgens welverdiende ſtraffe voor hunne misdaad. Wanneer, naamelijk, eenigen tijd daar na, deeze moordenaars zich in de ſtad bevonden, zagen zij eenige kraanvogels vliegen, en zeiden, ſpottende, tegen elkander: „ziet daar de wreekers van „IBICUS!” Eenige menſchen, die zich nabij hen bevonden, oplettend wordende op deezen naam, „vraagden hen: „wat of zij van den vermoorden „IBICUS te zeggen hadden?” en toen toonden de moordenaars zich zoo verſchrikt, dat men reden vond, om hen voor de daaders te houden, en hen aanſtonds in hechtenis nam; waarop zij vervolgens, op hunne bekentenis, loon naar werken ontvingen.

14. *Val-*

De Wijsgeer ARISTIPPUS werd eens gevraagd door iemand, hoe veel gelds hij van hem neemen zou, als hij hem zijn' zoon bestelde, om van hem onderwijs in de weetenschappen te ontvangen? Hij gaf hem daarop de som te kennen. Maar dat ge-
leek 'er den gierigen vader niet naar. „ Voor „ zoo veel gelds,” zelde deeze, „ kan ik mijnen „ zoon een' slaaf koopen, die hem door zijnen „ arbeid groote voordeelen kan aanbrengen.” —
ARISTIPPUS antwoordde daarop koeltjens: „ wel „ nu, gaa maar heenen, en doe dat, dan hebt gij „ twee domdoren, den zoon, en den knecht.” —
Is het niet eene verkeerde zuinigheid, Leezers! wanneer anders geen genoegzaam geld willen be-
steeden, om hunne kinderen eene goede opvoe-
ding te doen genieten? Gij zult mij dit, ver-
trouwe ik, moeten toestemmen. Nu! zijt dan
hieromtrent niet te zuinig: maar, bedenkt, dat
eene goede opvoeding het beste geschenk is, dat
gij uwe kinderen kunt geeven.

FILIPPUS, Koning van Macedoniën, de vader
van ALEXANDER DEN GROOTEN, zond eens
eenen

eenen hoveling uit over zee, om iets voor hem te verrichten. Toen nu deeze zich op zijne terugreis bevond, werd het ſchip door een' zwaren ſtorm beloopen, en leed ſchipbreuk, zoo dat hij in het grootſte levensgevaar in de zee heen en weder zwom. Een landman, die aan den oever der zee woonde, kreeg hem in het oog, en in zijn bootjen gegaan, bragt hij hem met moeite aan land: waarna hij den halfdooden hoveling in zijn huis bragt, hem bij een goed vuur verwarmde, en van kleederen en ſpijze zoo wel verzorgde, dat hij, na een kort verblijf bij hem, zich weder ten Hove kon begeeven. Daar verſcheenen, verhaalde hij den Koning, hoe hij zich in gevaar had bevonden van op zee te moeten omkomen. De Koning begaarde daarop, dat hij daar voor eene verëering zoude neemen. En wat deed toen de hoveling? Hij verzocht hem om het huis en het land van den boer, dat geleegen was nabij de plaats, waar hij ſchipbreuk leed, zonder denzelven als zijnen weldoener te noemen. De Koning willigde zijnen elſch in, en deed den landman het een en ander verlaaten, ſchenkende het den hoveling. De boer vervoegde zich daarop bij *FILIPPUS*, beklaagde zich hier over, en bragt den Vorst onder het oog, wat de hoveling al aan hem verplicht was, en hoe ſnood ondankbaar hij zich dan nu gedraagen had; met dat gevolg, dat de landman in zijne goederen herſteld werd, en de Koning den hoveling op zijn voorhoofd, met een gloeiënd ijzer, deeze letters liet branden: *Een ondankbare gaſt.*

16. *Kor.*

Korte antwoorden der Lacedaemoniërs.

Kan iemand zich, in zijn spreken, kort en bondig uitdrukken, dit teekent meer verstand, dan een groote omflag van woorden.

De oude *Spartaanen* of *Lacedaemoniërs* waren vooral gezet op zulke antwoorden, die zeer kort, maar tevens krachtig waren. Zoo schreeven zij aan *FILIPPUS*, Koning van *Macedonië*, die hem bedreigde, dat hij hunne steden zou verwoesten, indien hij hun land, dat zij niet wilden overgeeven, innam, alleen in antwoord: *Indien*. Op zijn verder vraagen, of zij hem dan niet wilden laten intrekken? *Neen*. En als hij hun daarop voorstelde, wat zij dan liefst wilden: zich aan hem vrijwillig onderwerpen, of, door hem overwonnen, sterven? *Geen van beiden*.

17.

Eene dwaaze daad uit eerezucht bedreeven.

De Stad *Ephesus*, in klein *Azië* gelegen, was eertijds zeer vermaard door eenen prachtigen Tempel, aan de godinne *DIANA* toegewijd, aan welken men zegt, dat bijna twee honderd twintig jaaren geërbeld was. Veele geschenken werden tot denzelven gebragt, uit welke de Priesters, en anderen, een ruim bestaan hadden. Om eenen

onsterfelijkheid naam te verwerven, heeft zekere **HEROSTRATUS**, een *Epheſſer*, deezen zoo ſchoonen en kostbaaren Tempel in brand geſto- ken, met dat gevolg, dat dezelve tot den grond toe is afgebrand. Dwaaze daad, voorzeker! dat hij zulk een heerlijk gebouw aan zijne eerezucht op- offerde! Volgens zijnen wensch, is zijn naam nu wel der vergeetelheid ontruikt, doch niet tot zijne eer, maar tot zijne ſchande. De *Epheſiërs* zoch- ten dit wel te keer te gaan, door eene wet vast- teſtellen, volgens welke een ieder, die deezen brand- ſlichter bij zijnen naam noemde, met den dood zou geſtraft worden; maar zulks is hun niet gelukt.

18.

Over den Gordiaanschen knoop.

Het is een bekend ſpreekwoord, wanneer iemand over eene duistere zaak oordeel velt, zonder de- zelve alvorens op goede gronden ontwikkeld te hebben: *Hij heeft den Gordiaanschen knoop door- gehakt, niet ontbonden.* Dit ſpreekwoord is van eenen ouden oorsprong, en ontleend van het be- drijf van **ALEXANDER DEN GROOTEN**, in de Stad *Gordium*, gelegen in *Phrygië*, alwaar men hem, na dat hij dezelve had ingenomen, eenen wa- gen vertoonde, gebonden met een ſtrik, die van den bast eens dadelbooms gemaakt, en zoodanig verward was, dat dezelve niet ſcheen ontknoopt te kunnen worden.

ALEXAN

ALEXANDER, wetende, dat de inwoners dier Stad, volgens zekere, zoogenoemde, voorspelling, zich verbeeldden, dat de ontbinder van den knoop Koning van de geheele wereld zoude worden, en begeerig zijnde, om gansch *Asien*, ja de geheele wereld, onder zijne magt te brengen, ondernam, door eer- en veroverzucht geprikkeld, deelen verwarden knoop los te maaken; dan, hoe lang hij zocht, hij kon noch het begin, noch het einde daar van ontdekken. Nu ongeduldig wordende, trok hij zijn zwaard, en hakte den knoop midden door, zich nu, op zijne beurt, verbeeldende de man te zijn, in de gewaande voorspelling bedoeld.

19.

Dwaasheid van het Bijgeloof.

Te weinige oefening van het verstand doet bijgeloof ontstaan; en waar dit bestaat, daar kan geen ware godsdienst huisvesten. Bijgeloof is niet alleen schadelijk, maar ook ten uitersten dwaas. Het laatste werd eens fraai aangewezen, in het volgende geval.

Op zekeren togt van ALEXANDER DEN GROOTEN, met zijne krijgsbenden, riep een waarzegger, dat men moest stilstaan, om acht te geeven op de vlucht van zekeren vogel. Een Jood, MOSELLANUS geheeten, die zich daarbij bevond, vroeg, wat men dan daar uit leeren zoude? De waarzegger antwoordde: „Blijft die vogel,

B 2

„waar

„ waar hij thans is, zoo moeten wij hier ook
 „ blijven; vliegt hij voorwaards, zoo moeten
 „ wij ook voortgaan; maar keert hij terug, zoo
 „ moeten wij het ook doen.” Zonder hier
 op iets te andwoorden, greep de Jood zijn
 pijl en boog, en schoot den vogel dood. De
 waarzegger eh anderen hier over zeer gebelgd
 zijnde, zeide hij: „ wat raast gijlieden over dien
 „ vogel, als of hij ons zou kunnen voorspellen,
 „ wat ons te doen stond. Hadde hij toekomstige
 „ dingen geweeten, hij zou zich wel gewacht
 „ hebben, aan deeze plaats te komen, door
 „ de vrees, dat MOSELLANUS hem zou dood-
 „ schieten.”

Uitstekende eerlijkheid.

Men vind onder veele andere dingen, welke
 ALEXANDER DEN GROOTEN zouden gebeurd
 zijn, ook verhaald, dat hij de volgende ontmoet-
 ting heeft gehad. — Nadat hij veele landen en
 steden onder zijn gebied gebragt hadt, begaf hij
 zich eens in een gewaad, dat hem onkenbaar maak-
 te, in zekere stad, voor de vierfchaar, om te
 verneemen, of aldaar de gerechtigheid wel naar be-
 hooren gehandhaafd werd. Toen was daar een man
 voor dezelve, die zeide: „ Ik heb van deezen
 „ man, hier tegenwoordig, een huis gekocht, en
 „ toen ik daar in groef, om een kelder te maaken,
 „ heb

„ heb ik een grooten schat gevonden; deezē heb ik hem ~~aanstonds~~ willen ~~geeven~~, als mij niet be-
 „ hoorende; maar hij heeft geweigerd, denzelven
 „ aan te neemen. Nu verzoek ik ulieden, Heeren
 „ Rechters! hem daar toe te noodzaaken.” Maar
 de verkooper van het huis gaf daarop dit ten
 antwoord: „ Dat ik deezē man een huis ver-
 „ kocht hebbe, is waar; ook heb ik dat van den
 „ grond af opgebouwd; maar deezē plaats kon
 „ zoo wel door een anderen als door mij gebruikt
 „ zijn, om daarop te sichten: en daarom vinde
 „ ik mij verplicht, het geld, dat deezē man aldaar
 „ gevonden heeft, niet aanteneemen.” Op zulk
 eene wijze twisteden zij lang met elkander, doch
 wilden eindelijk, dat geen van beiden het geld
 zou hebben, maar dat de Rechters daar over zou-
 den kunnen beschikken. De Rechters wilden het
 zich ook niet toeëigenen, zeggende, dat het hun
 nog minder, dan een' van hun beiden toekwam; maar
 vraagden hen, of de een niet eenen zoon, en de
 ander niet eene dochter had, die elkander hu-
 wen konden? En als hier op ja geändwoord was,
 weezen zij de zaak in geschil dus uit, dat dan
 deezē in den echt verëenigd moesten worden, en
 het gevonden geld hun ten huwelijksgoed zou strek-
 ken. — ALEXANDER was zeer verwonderd over
 de uitsteekende eerlijkheid der hier geschilvoe-
 rende partijēn, en wel voldaan over de uitspraak
 der Rechteren.

www.libtool.com.cn
DERDE AFDEELING.

21.

Voorbeeld van Soberheid.

Te Rome was eertijds een Veldöverfte, CURIUS geheeten, die, de Samnitters overwonnen hebbende in eenen veldslag, een gezantschap van hun ontving, terwijl hij bezig was raapen te braaden. De Samnitters bragten hem veele voortreffelijke geschenken, op dat zij hem in hunne belangen, bij het maaken van vrede, overhaalen, en zijne gunstige gezindheid te henwaards, waaröm zij hem baden, gewinnen mogten. Maar hij zeide tot hen: „ Zoo lang' ik deeze — (naamelijk zijne raapen) „ — nog eten mag, behoef ik het goud niet; liever wil ik heerschen over die geenen, welke goud „ hebben, dan dat zelf bezitten;” en wees hen zoo van de hand, als kunnende door hen niet omgekocht worden.

22.

De waarde van het verstand, in het voorbeeld van DEMOSTHENES.

Te Athenen, in Griekenland, muntte oudtijds DEMOSTHENES, zoo wel door wijsheid als door welsprekendheid, uit, onder zijne medeburgers. Die hem tot zijnen pleitbezorger verkoos, mogt door-
gaans

gaans zijne zaaken naar genoegen beflist zien. Die tegen hem pleiten moest, had het zwaar te verandwoorden.

Eens gebeurde het, dat hij iemand van den dood zocht vrij te pleiten, maar niet gehoord werd, met die stilte, welke hij wel wenschte. Om toen ingang bij de Rechters en het volk te verwerven, wenkte hij met de hand, en zeide, dat hij wat nieuws en vreemds verhalen zoude. Wanneer toen elk met diepe aandacht toelusterte, deed hij het volgende verhaal: „ Daar was een jongeling, die een' ezel huurde, om daar mede naar „ *Megara* te reizen. Onder weg steeg hij van dit „ dier af, om in deszelfs schaduw de groote „ hitte der zon te ontgaan. Maar de verhuurder van den ezel, daar op aankomende, betwistte hem dit genot der schaduw, zeggende, dat „ hij hem wel dit beest, maar niet deszelfs schaduw had verhuurd. Wanneer nu de jongeling „ hier tegen opkwam, liep hunne twist zoo hoog, „ dat zij zich, ter beslissing daar van, voor de „ Rechters vervoegden....” Tot dus verre in zijn verhaal gevorderd zijnde, zweeg **DEMOSTHENES**. Elk een riep daarop, dat hij moest voortgaan, en berichten, hoedanig de uitspraak van dat geschil geweest ware. Maar de redenaar liet zich toen dus hooren: „ Wilt gij dan, mannen van *Athenen!* „ liever uwe aandacht verleenen aan het verhaal van „ eenen strijd om de schaduw van eenen ezel, dan „ dezelve tot mijn pleit bepalen, daar ik een mensch

B 4

„ zoek

„zoek te verdedigen, opdat hij zijn leven niet verliezen moge.” En dit had eene gewenschte uitwerking.

Op eenen anderen tijd redde hij ook zeker een vrouw uit netelige omstandigheden, ook al, doordien hij een goed verstand te baat had. Deze vrouw had van twee jonge lieden, die op reis gingen, eenig geld ter bewaaring ontvangen, onder, deze bepaling, dat zij hetzelfde, noch heel, noch half aan één van hun zou terug geven, maar alleen aan beiden, als zij zich gelijktijdig bij haar vervoegden. Na verloop van eenigen tijd was een van die jonge lieden bij haar gekomen, in rouw gekleed, zoo als hij zelfde, omdat zijn vriend gestorven was, en had haar om het geld verzocht, dat zij hem ook gaf. Nu kwam die man, welke dood héerte, en eischte van haar de penningen, die zij, tegen het verdrag, aan den anderen had overgegeeven. Hier was goede raad duur. Maar DEMOSTHENES kwam voor haar op, en zoo werd zij geholpen. Hij zeide, naamelijk, tegen den aanklaager: „Daar gij „deze vrouw verklaagt, omdat zij het haar toe- „vertrouwde geld, dat gij en een ander van haar „haalen zoudet, aan dien man alléén heeft gegee- „ven, hebt gij nu voor het tegenwoordige niets van „haar te eischen; maar breng uwen medgezel, die u „bedroogen heeft, hier, en vraagt haar dan beiden te- „gelijk om het geld, en zij zal het u moeten over- „handigen.” DEMOSTHENES had gelijk. De Rechters weezen, naar dit voorstel, den eischter af.

23. *Straf*

Strengte onderhouding der wetten.

SELEUCUS, Koning der *Locrensen*, had eene wet gemaakt, bij welke bepaald werd, dat zulk eenen, die openbaare hoereri en overspel bedreef, de beide oogen zouden uitgestoken worden. We-nige dagen na derzelver bekendmaking werd des Konings eigen zoon op zulk eene daad betrapt, en bij zijn' vader aangeklaagd. Wanneer het feit nu denzelven bewezen was, sprak de Koning het vonnis over hem uit, dat hij naar de wet moest gestraft worden, en dus beide de oogen verliezen. Maar het volk, medelijden hebbende met den Koning, aan wien het veele weldaaden te danken had, bad hem eenpaarig, dat hij zijnen zoon vergeeving mogte schenken, en hem dus zijne oogen laten behouden. SELEUCUS betuigde daarop, van de wet, die voor allen gelijk was, te kunnen, noch te willen afgaan. Als men echter aanhield, met voor des Konings zoon genade te smeeken, ging de Vorst met zijnen zoon, ten aanschouwen van veele duizenden, op eene verhevene plaats, en rukte eerst zich zelve, en toen zijnen zoon een oog uit, met groote kloekmoedigheid en standvastigheid, om het volk genoeg te geeven; achtende dus, door het uitrusten van twee oogen, aan de letter en den eisch der wet voldaan te hebben.

De waarheid behoort men altoos te zeggen.

Een der *Sijrische* Koningen, ANTIOCHUS genaamd, dwaalde eens, op de jagt zijnde, van zijne dienaars af, en kwam alzoo in eene boerenhut, alwaar hij den nacht doorbragt. Men wist daar niet, dat hij de Koning was, en hij maakte zich ook niet als zoodaanig bekend. Dus kon hij eenige landlieden vrij uit over hem hooren spreken. Deeze nu zeiden van hem, dat hij anders een goed Vorst was, maar deeze twee groote gebreken had: vooréerst, dat hij te zeer verslaafd was aan de jagt, en daar door veele gewigtige zaaken verwaarloosde; en ten tweeden, dat hij de voornamste aangelegenheden van zijn rijk aan slechte lieden toevertrouwde. De Koning zweeg hier bij stil; maar wanneer den volgenden dag zijne dienaars hem aldaar vonden, en hem als Koning eerden, waarbij de boeren vreemd opkeeken, en ongerust werden, wegens de taal over hem gevoerd, zeide ANTIOCHUS tot zijne Hovelingen:

„ Zoo lang gijlieden in mijnen dienst verkeerd
 „ hebt, heb ik nog niets waarächtigers omtrent mij
 „ hooren zeggen, dan van deeze landlieden.”

25. Gods-

Godsdienstige ijver der Romeinen.

Toen in den Jaare 538 na de bouwving der Stad *Rome*, in den slag bij *Canne*, waarin de Romeinen, onder aanvoering hunner Burgemeesteren *TERENTIUS VARRO* en *PAULUS ÆMILIUS*, een geweldige nederlaag kreegen, en meer dan veertig duizend burgers door de *Karthaginiënsers* geveld werden, gebod de Raad, dat de *Romeinsche* huisvrouwen, aan welke het anders vergund was, een jaar lang te mogen rouwen, dit nu niet langer dan dertig dagen zouden doen, op dat alzoo de offeranden aan *CERES*, welke door Romeinsche vrouwen, in sneeuw witte kleederen, aan die godinne moesten opgedraagen worden, door haar zouden kunnen volbragt worden.

26.

Vast nakomen van eene gedaane gelofte.

HANNIBAL, Veldheer van *Karthago*, in oorlog zijnde met de *Romeinen*, zond tien gevangenen naar *Rome*, om over de uitwisseling der wederzijdsche krijsgesvangenen te handelen; welke afgezonden en zich onder eede verbinden moesten, zich in *HANNIBAL's* leger weêr te zullen laaten vinden, bijaldien de *Romeinsche* Raad geen genoeg nam in deszelfs voorslag. De Raad keurde dien ook werkelijk af; en

nu waren agt van die tien gezanten zoo getrouw aan hun woord en eed, dat zij zich door geene beeden en smeekingen hunner vrienden lieten beweegen, om te *Rome* te blijven, maar zich wederom naar het leger der *Karthagers* begaven. Twee waren onstandvastig in dit opzicht, maar vervielen daardoor in de sterkste verächting bij hunne medeburgers; waar over zij zulk een verdriet hadden, dat zij zich zelve van het leven beroofden.

27.

Een dergelijk voorbeeld in ANTONIUS

HAMBROEK.

Deze verheven man was Christen-Leeräär op *Formosa*, ten tijde dat de *Chineesen*, onder aanvoering van zekeren zeeroover, *COXINGA* geheeten, dat eiland bemagtigden. Reeds hadden zij de ijslijkste slagting onder de Christenen aangerecht, toen *COXINGA*, met de verdiensten van *HAMBROEK* bekend, besloot, om, door middel van dien man, de overige Christenen, die zich in het fort *Zee-landia* hadden opgeslooten, gevangen te krijgen; althans hij deed hem, na hem alvorens eenen eed te hebben doen afleggen, om, bij weigerend antwoord van den bevelhebber dier sterkte, terug te zullen keeren, derwaards vertrekken, met last, om die sterkte in zijnen naam op te eischen. *HAMBROEK* voldeed aan zijnen last, en na der gezamenlijke manschap, als Christen, standvastigheid, en tevens het onverzettlijk geeven van een weigerend antwoord te heb-

hebben aanbevolen, vertrok hij, zonder zich door het gewezen zijner vrouwe of kinderen te laten beweegen, wederom naar COXINGA's leger, waarin hij, door den van spijt overkropten bevelhebber, met verscheidene dolksteeken werd afgemaakt. —

28.

Voorbeeld van Godsdienstverëering.

MASSINISSA, Koning der *Numidiërs*, wiens vlootvoogd te *Meliten*, een eiland in de *Sicilische Zee*, aangeland zijnde, uit den tempel van *JUNO* Elefantstanden, van eene bijzondere groote, genomen, en hem dezelve ten geschenke had medegebragt, verstaan hebbende van waar dezelve genomen waren, gebood, dat roeischeepen, van vijf hoog riemen, dezelve weder derwaards zouden overvoeren, en droeg zorg, dat dezelve weder in den tempel van *JUNO* gebragt werden, na alvorens in de *Karthaagische* taal op dezelve te hebben doen graveeren: *Dat de Koning hen onweetend had ontvangen, en greepig aan de Godin weder schonk.*

29.

Men behoort indachtig te zijn aan vorige weldaaden.

VARRO *EMILIUS*, een *Romeinsch* Ridder, werd

werd, in de beroerten na CÆSARS dood, door OCTAVIANUS ^(naderhand. Keizer AUGUSTUS) en ANTONIUS gebannen, en vluchtte daarop in het leger van hunnen vijand BRUTUS. Maar, deeze verslagen zijnde, trok hij, om zich te beveiligen, het kleed van eenen slaaf aan, en werd vervolgens ook als slaaf verkocht aan BARBULAS, een *Romeinsch* Ridder. Met deeze naar Rome moettende trekken, moest hij vreezen, aldaar herkend te zullen worden; en dat gebeurde ook. BARBULAS bragt daarop bij OCTAVIANUS te wege, dat hij hem vergiffenis schonk, en verleende hem daarop zijne vrijheid. VARRO werd vervolgens door OCTAVIANUS, om zijne geleerdheid, vriendelijk ontvangen, en een van deszelfs beste vrienden. Maar OCTAVIANUS en ANTONIUS vijanden geworden zijnde, en BARBULAS de partij van den laatstgemelden getrokken hebbende, zoo volgde deeze, wanneer ANTONIUS overwonnen werd, het voorbeeld van VARRO, dat hij zich ook als een slaaf verkleedde, om de gevaaren, die hem anders dreigden, te ontkomen. Benevens andere gevangenen, werd hij nu toevallig door VARRO gekocht, die hem in 't eerst niet kende, maar vervolgens ontdekte, wie hij was. VARRO had toen, op zijne beurt, ook het genoegen, voor hem bij AUGUSTUS vergiffenis te verwerven, en gaf hem insgelijks zijne vrijheid weder.

Uitëinde van MARCUS TULLIUS CICERO.

CICERO, de vader der *Romeinsche* welspreekendheid, in den Jaare 710 na de bouwing der Stad, door toedoen van den Drieman ANTONIUS gebannen, onthield zich te *Cajeten*, op zijn buitengoed, en voorspelde zich zijnen nootlottigen dood uit een troep raaven, die een geruimen tijd voor zijne vengsters gezeeten hadden, en een akelig geluid hadden gegeven. Een derzelven vloog op CICERO aan, bewoog den spil van het horologie, het welk hij in zijne hand had, en ontblootte de toga, (den mantel of tabbaard) waar mede CICERO bedekt was; het welk zijne slaaven dit met droefheid beschouwende, deed besluiten, hunnen meester naar den zeekant te brengen, om hem alzoo voor deeze dieren te beveiligen. Doch het dier hield zoo lang den zoom van zijne toga vast, tot dat twee zendelingen van ANTONIUS, HERENNIUS en POPILIUS genaamd, en welke laatste van moord beschuldigd, door CICERO was verdedigd geworden, deezen grooten man met dolksteeken afmaakten.

VIER

VIERDE AFDEELING.

31.

Weelderigheid en gierigheid van CRASSUS gestraft.

Een aanzienlijk Romein, CRASSUS genaamd, had zeer veele landen en goederen, zoo dat hij de rijkste man in Rome was; en evenwel had hij nooit genoeg, maar werd steeds door geldgierigheid aangedreeven, om te staan naar de vermeerdering zijner bezittingen. Met dat oogmerk beoorloogde hij ook de *Parthers*; maar dit brak hem zuur op, daar hij met zijn leger door hen verslagen werd; wanneer zij in zijnen mond gesmolten goud gooten, zeggende: „*Drink nu goud, waar naar gij zoo langen tijd gedorst hebt.*”

32.

Langmoedigheid van Keizer AUGUSTUS.

Wanneer de Wijsgeer ATHENODORUS, oud geworden zijnde, zijn afscheid nam van het hof van bovengenoemden Keizer, gaf hij hem nog deelen raad: „Als gij toornig wordt, zoo doe niets, voor dat gij bij u zelven alle de letters van het „*Grieksche A. B. C.* hebt uitgesproken;” willende daar mede zeggen, dat hij dan bewaard zou worden, om in toorn dingen te doen, die hem naderhand berouwen zouden.

33. *Groot-*

Grootmoedigheid van denzelven.

Grootmoedig mag met recht geheten worden het gedrag van AUGUSTUS omtrent CINNA, als hij vernam, dat deeze hem naar het leven stond. Toen toch heeft hij hem daar over niet doen straffen; maar hij liet hem bij zich komen, bragt hem onder het oog, hoe veel hij aan hem verplicht was, en welk eene snoodheid het dan ware, hem naar het leven te staan; hem daar bij verhaalende, hoe hij nauwkeurig wist, welke aanslagen hij daar toe gemaakt hadde. Toen nu CINNA over dit gedrag des Keizers als verstonde, en niet wist, wat te antwoorden, vergaf hem AUGUSTUS alles, en zeide hem, dat hij hem door nieuwe weldaaden aan zich zoude trachten te verbinden; en hij bewees hem die ook daadelijk, met dat gevolg, dat CINNA des Keizers beste vriend werd.

34.

Lofwaardig gedrag van PAPINIANUS.

De Keizer CARACALLA liet zijnen jongen broeder, SEPTIMIUS GETA, die hem, volgens zijns vaders uitersten wil, als mederegeerder was toegevoegd, om zich van deezem te ontslaan, in zijns moeders armen ombrengen. Daarop, deeze snoodde daad voor het volk willende verdedigen, gaf hij PAPINIANUS, een' zeer schranderen Rechtsgeleerden,

den, bevel, dezelve uit de rechten voor te spreken. Maar deeze was daartoe veel te eerlijk, te wel overtuigd, hoe zeer zulk een moord met de rechten strijdig was. Hij gaf dan zijne ongenegenheid, om des Keizers wil in deezen te gehoorzaamen, dus te kennen: „ Het is niet zoo ligt, ó Keizer! „ eenen broedermoord bij het volk te verontschuldigen, als dien te begaan.” Dit deed hij, offchoon het wel te vreezen stond, dat hem zulk een woord het leven kosten zou.... De dwingeland liet hem ook werkelijk om hals brengen.

35.

*Men vindt wel eens een zeer groot verstand,
waar het niet zou gezocht worden.*

De oudheid getuigt van PROTAGORAS, op welken, als een groot Wijsgeer, zij roem heeft gedraagen, dat hij in zijne jeugd een daglooner geweest is, die meest met het hakken of draagen van hout zijn brood verdiende, en dat zijn verstand zich op de volgende wijze ontdekt heeft.

Eens met hout beladen naar de Stad gaande, ontmoette hem de Wijsgeer DEMOCRITUS, die hem noodigde, om een weinig tijds met hem uitte-rusten. Wanneer nu PROTAGORAS dit deed, vroeg hem de Wijsgeer, wie zijn bundel houts zoo kunstig had saamgebonden? ik zelf, was het antwoord. DEMOCRITUS kon dit naauwelijks gelooven, om dat hij ontdekte, dat die persoon, wel-

welke den knoop gelegd had, den besten aanleg tot de wiskunde moest hebben. Maar wanneer PROTAGORAS, op zijn verzoek, eerst den knoop los-, en toen weder op dezelfde wijze vastmaakte, moest hij zich overtuigd houden, dat dezer arme jongeling een uitstekend verstand bezat. DEMOCRITUS nam hem daarom met zich naar huis, verzorgde hem van al het noodige, en onderwees hem in de wijsbegeerte, met het beste gevolg.

36.

Uitwerking van een kwaad geweeten.

THEODORICUS, Koning der *Ostrogothen*, in den Jaare 526. na de geboorte van CHRISTUS, liet twee *Romeinsche* burgemeesters, SIMMACHUS en BOËTIUS, uit nijdigheid, ter dood brengen, daar zij dit geenszins verdiend hadden. Maar niet lang daarna werd den Koning op een' avond, als hij aan tafel zat, onder andere spijzen, de kop van een' grooten visch voorgezet; en toen verbeelde hij zich aanstonds, dat dit het hoofd van SIMMACHUS was, hem met grimmige oogen aanziende, en straffe dreigende. Hier over werd hij zoo verschrikt, dat hij over zijn geheele ligchaam beefde, en men hem te bed moest brengen. Toen kreeg hij geene rust, maar riep zonder ophouden, terwijl zijne beeving ook voortduurde, dat men SIMMACHUS en BOËTIUS van hem weeren moest, op dat zij hem niet verworgden. In zulk eenen akeligen toestand bleef hij, tot dat hij den geest gaf.

C 2

37. De

De hoogste eer komt GOD toe.

CANUT, Koning van *Denemarken*, ging eens met eenige dienaars wandelen op het strand. Deeze roemden zijne magt ten hoogsten, en zeiden, onder anderen, dat hij over landen en zeeën te gebieden had. De Koning wilde deeze vleiërs beschaamen, en plaatste zich daartoe, zoo na mogelijk, aan het water. „Zee!” zeide hij toen, „ik gebiede u, mij niet nader te komen, en mijn „ligchaam niet nat te maaken.” Wanneer Intuschen de baaren weldra naar hem toe sloegen, en hij merkkelijk nat werd, wendde hij zich tot zijne hovelingen, met deeze taal: „Vleiërs! ziet hier „uwen magtigen Koning, die over landen en „zeeën te gebieden heeft, en toch door zijn gebod het water niet van zich kan afkeeren. „Niemand is magtig dan GOD, en niemand verdient magtig genaamd te worden, dan Hij, die „alle dingen geschapen heeft, en onderhoudt.”

Het afscheeren der baarden, de oorzaak van eenen bloedigen Oorlog in Frankrijk.

Een lange baard onderscheidde van ouds de *Franschen* van andere onder het juk gebragte volkeren,

ca

en men droeg dien als een eereteken; de jonge lieden droegen vooral groote zorg voor hunne knevelbaarden. Maar tegen het einde van de elfde eeuw verklaarde zich **WILLEM, Aartsbisshop van Rouaan**, tegen het lang hair en de baarden, en bragt het, in eene Algemeene Kerkvergadering, in het jaar 1096 gehouden, zoo verre, dat de zulken, die lang hair droegen, voor altoos van de Christelijke gemeenschap zonden afgescheiden worden, en dat men, na hunnen dood, niet voor hun zoude bidden. Deeze zaak liep echter zoo gemakkelijk niet af. De baarden kreegen aanzienlijke verdeedigers, en de hitte van den ijver ging zoo hoog, dat men zich aan beide kanten heroemen konde, martelaars voor de goede zaak te hebben. Het allerergste van deeze geheele historie was, dat **LODEWIJK de VII** zelve zich den baard liet scheeren, en dat zijne Gemalin, **ELEONORA van Aquitaniën**, hem deswege verächte, en zulk eenen tegenzin en vijandschap tegen hem opvatte, dat zij zich van hem liet scheiden. Zes weeken na deeze echtscheiding trouwde de Koningin met **HENRIK, Hertog van Normandiën**, die naderhand Koning van *Engeland* werd; voor bruids goed bragt zij hem de Provinciën van *Poitou* en *Giennes* aan. Dan, dit was de oorsprong van die langduurige oorlogen, welke *Frankrijk* dertig jaaren achtereen in vuur en vlam gezet hebben. Het koste meer dan drie millioenen *Franschen* het leven, dat een Aartsbisshop knorrig tegen zijn baard was geworden; dat een

Koning zich liet barbieren, en eene Koningin geen, behaagen had in de gladde kin van haaren man. Al-
 lengakens geraakten de baarden uit de mode, en
 men zag 'er geen meer, tot dat FRANCISCUS
 de I dezelve eindlijk wederom herstelde. Elk
 liet ze toen weder groeiën, en geene anderen
 werden meer geschooren, dan de Parlementsleden
 en de Domheeren. Onder HENRIK den IV droeg
 men baarden van drie vingers lang, die breed ge-
 sneeden werden, en tevens ook een paar lange
 knevels, gelijk de katten hebben. Hierna verge-
 noegde men zich met een kleinen spitsen baard,
 midden onder den kin; en eindlijk bleef, onder
 LODERWIJK den XIV, niets dan een kleine steun-
 knevel onder de neus over. Naderhand zijn dee-
 ze geheel weggeraakt, en 'er is thans niets van
 baard en knevel overig, ten zij bij den Krijgsman,
 offchoon (in *Rusland* en elders draagt de gemeene
 man nog den baard) heden ten dage, de *Mode*,
 over hoofdhair en dusgenoemde bakbaarden, een
 vrij willekeurig gezag oefent.

39.

*Strengheid der Inquisitie van Staat te Venetiën,
 door een voorbeeld bewezen.*

Toen, maar weinig tijds geleeden, de Adelregeer-
 ring nog in *Venetiën* plaats had, mogt men in die
 Re-

Republiek vrijelijk, en in het openbaar, over alle zaaken spreken, behalven over zaaken van Staat. Om dit te beletten, had men 'er eene Inquisitie van Staat, bestaande uit drie der voornaamste Edelen, welke eene menigte van geheime verklikkers hadden, die allen aanbragten, welken zich maar eenigzins over de Regeering uitgelaaten, of derzelver handelwijs beoordeeld hadden, en op welker aanbrengen zulke personen terstond in hechtenis genomen, en in het geheim ter dood gebragt werden: gelijk uit het volgend verhaal blijkt.

Op zekeren tijd zat 'er een vreemd heer in een koffijhuis, digt bij iemand, die zeer sterk uitvoer tegen de Inquisiteurs van Staat. Dit gesprek was tegen den vreemdeling gericht, die niet alleen weigerde, iets, betrekkelijk dat onderwerp, te zeggen, maar zelf, zoo veel als met de wellevendheid bestaanbaar was, zijne aandacht van den spreker afwendde. — Den volgenden morgen uit zijn herberg komende, werd hij gegreepen, geblinddoekt, en met geweld in een gondel (zijnde een vaartuig, waarmede men door die Stad vaart) gebragt, onder bedreiging van eenen onmiddellijken dood, indien hij een enkel woord sprak. In de diepste stilte roeiden zij voort. Aan land gebragt zijnde, wandelde hij een eind wegs voort, eer hij in een huis kwam. Hier hem den blinddoek afgedaan zijnde, bevond hij zich in eene ruime zaal, met zwart behangen, voor een' Rechtbank, in het voorkomen zoo schriklijk als die der Inquisitie.

Zij, die hier als Rechters zaten, vroegen hem, hoe lang hij dien man gekend had, met wien hij gisteren avond, in het koffijhuis, sprak? Hij verklaarde, dien mensch nimmer voor dien tijd gezien te hebben, en gaf zulke voldoende bewijzen van zijne onschuld, dat de Rechters, na eene korte raadpleeging, bevel gaven hem te ontsaan; hem nogthans beveelende, om, zoo lang hij zich in *Venetiën* bevond, niet alleen van staatkundige zaaken te zwijgen, maar zelf 'er in het toekomstende niet naar te luisteren, als 'er van gesproken werd.

Door eenen langen gang bragt men hem vervolgens in een ander vertrek, van nog akeliger voorkomen dan het eerste. Aan het bovenëinde zag hij een man, aan een haak, bij de keel hangen; en nader treedende, ontdekte hij, met schrik, dat het dezelfde persoon was, dien hij in het koffijhuis ontmoet had. — Eenigen tijd het oog op dit deerlijk schouwspel gevestigd hebbende, werd hij weder geblinddoekt, en met dezelfde stilzwijgendheid naar den gondel gebragt, en voor de deur van zijne herberg ontslagen.

40.

Over de Flesch van WILLEBRORD.

Men vertoont, nog heden ten dage, in de Stad *Vlissingen*, het aloude en vermaarde gedenkstuk der oudheid, *de Flesch van WILLEBRORD*. Volgens het

het verhaal der oude Historiefchrijvers, was deeze WILLEBRORD, met nog elf andere perfoonen, in het laatst van de zesde eeuw, door den Bifchop VAN YORK, uit *Engeland*, afgezonden, om, in deeze landen, alwaar ver het grootfte gedeelte der Inwooneren toen nog aan de Heidenfche afgoderij verlaafd was, het Euangelium te prediken. WILLEBRORD, met de zijnen, deezen last op zich genomen hebbende, zouden, na dat zij eerst de *Friefen* ter bekeering hadden gebragt, vervolgens te *Weskappel*, een fteedjen van *Walcheren*, waar het ftrand allerverst in zee uitfteekt, ook aangeland zijn. WILLEBRORD, zijn godvruchtig werk, met eenen vrij goeden uitflag, begonnen hebbende, verzocht zijne reis- en leerbroederen, daarmede ijverig te willen voortvaaren, vermits hij eenen uitftap naar *Rome* wilde doen. Bij den Paus gekomen zijnde, ontving zijne Heiligheden eerwaardigen Leeraar met zeer veel achting, en verëerde hem met de Aartsbifchoplijke waardigheid. In de *Nederlanden* vervolgens terug komende, vestigde hij zijnen Bifchoplijken foel binnen *Utrecht*, alwaar hij, als de eerfte Bifchop, overal kerken en kloosters, door het behulp van liefdaadige en ijverige Christenen, fichtte, en daartegen de Tempels der Afgoden vernielde.

Van deezen WILLEBRORD verhaalt men wijders, dat, wanneer hij ging leerären, hij gemeenlijk een fiesch met wijn bij zich droeg, om flauwe en verflagene harten te verkwikken. Dees Fiesch nu zonde, na zijnen dood, als een gedenkwaardig overblijf-

buissel, in deeze Stad zijn bewaard geworden, en de plaats, waar die berust, daarvan den naam van *Fiasfingen*, of *Viasfingen*, gekreegen hebben, en daarom eene Wijnflesch in haar wapen voeren.

Dat *Viasfingen* eene Flesch in deszelfs wapen voert, is zeker; maar zoo zeker is het echter niet, dat de wezenlijke reden uit de Flesch van WILLEBRORD moet gehaald worden. Profesfor BOXHORN was van gevoelen, dat *Vies*, in de oude taal, de verandering van het wasfend en afneemend water beteekent, waarnaar de *Viasfingers*, als bij het rijzen en flinken der baaren opgewiegd, wel mogen genaamd worden. Dan, de Heer ALTING, meenende dat *Viasfingen*, of *Flisfingen*, zoo veel is als *Flusfingen*, het geen afkomstig zoude zijn van *Flusfen*, en in het Hoogduitsch *Vloeden* beteekent, beweert, dat het Meir der *Flusfen*, of *Fluisfen*, bij *Stavoren*, daarvan zijnen naam nog zoude behouden hebben.

V I J F D E A F D E E L I N G.

41.

Over de uitvinding van het Buskruid.

BARTHOLD SWARTZ, een Franciskaner Monnik, eenen grooten voortgang in de flookkunde gemaakt hebbende, (van welke kunst de Monnikken van dien tijd veel werk maakten) had op zekeren tijd, bij toeval, zwavel met salpeter en eenige andere dingen

gen te samengemengd; en dit mengfel, in eene digtgeflotene aarden kroes op het vuur gezet hebbende, om 'er eene proef mede te neemen, fprong de kroes, met een verbaazend geweld, in duizend ftukken. Dit verwonderde hem in het eerst; maar voor de tweedemaal 'er eene proef van neemende, begon hij hoop op de ontdekking van het geheim te krijgen. Ten dien einde liet hij eerst eenen langen ijzeren pijp maaken, die niet kwalijk naar den loop van een' fnaphaan geleek, en daar een laadgat in gedriid hebbende, ftopte hij daar dezelfde dingen in, waarvan hij zulk eene vefchriklijke uitwerking in zijn kroes gezien had, en deed 'er eenige kleine fteenen op. De ftoffen vervolgens in brand geftoken hebbende, vloogen de fteenen overal heen, met veel grooter kracht en geweld, dan hij verwacht had. Dit was, bij dien van het Buskruid, de oorfprong van het Gefchut. — Deeze ontdekking, welke in het jaar 1330 voorviel, hield hij eenen tijd lang verborgen; doch dezelve naderhand bekend zijnde geworden, waren de *Veneftaanen* de eerften, die 'er gebruik van maakten, toen zij door de *Genuëezen* belegerd werden: zij waren ook de eerften, die van het gefchut ter zee gebruik maakten, en na hen de kooplieden van de *Ooftzee*. De *Engelfchen* namen, in het jaar 1347, *Calais* in door hun gefchut, en leerden deszelfs gebruik aan de *Franschen*; waarna dit vernielend geweer, binnen den tijd van vijftig of zestig jaaren, bij alle volkeren van *Europa* in gebruik geraakte. Schoon nu de *Duitfchers* de eerste waren, die het mengfel van falpeter en zwavel op het

het gebruik hebben toegepast, is het echter zeker, dat **ROGER BACON**, een *Engelsche* Franciskaner Monnik, het reeds zestig jaaren te vooren gewee-
ten heeft: want in een zijner brieven, omtrend dien tijd geschreeven, toekent hij aan, dat hij, uit salpeter, zwavel en houtskool, een vuur kon maaken, dat zoo ver kon branden, als hij wilde; en dat hij, met dezelfde stof, eenen donder en bliksem in de lucht konde maaken. Met dit alles is het zeker, dat de *Chinezen* het gebruik van het buspoeder eerder geweeeten hebben, dan het in *Euro-
pa* is bekend geworden. Eenigen meenen, dat **BACON** de kennis, die hij van de kracht van het buspoeder had, niet gemeen gemaakt heeft, om dat hij de gevolgen daarvan vreesde; doch anderen beweeren, dat hij bang was, dat het volk hem voor een toovenaar zoude aanzien, dewijl destijds de krachten der natuur weinig of niet bekend waren.

42.

Voorbeeldige standvastigheid eens Rechters.

Een begunstigde knecht van den Prins **HENRIK**, Zoon van **HENRIK** den IV, Koning van *Engeland*, werd voor 's Konings Bank van zekere misdaad beschuldigd, en op last van dat Gerechtshof in hechtenis genomen. De jonge Prins dit verneemende, zag zulks aan als eene schending der achting en des verschuldigden eerbieds voor zijnen persoon, vloog
in

in drift naar de zaal, waarin de Rechters vergaderd waren, en beval dat men zijnen knecht terstond zoude ontslaan. Iederéén stond versteld en bevreesd over de drift van den Prins, uitgezonderd de Lord Opperrechter, de Heer WILLIAM GASCOIGNE, die, zonder eenige ontfeldtenis of verbaasdheid te toonen, den Prins te gemoet voerde, dat hij zich behoorde te onderwerpen aan de wetten van het Koninkrijk; doch dat, als hij iets voor den gevangenen doen wilde, het best ware, zich aan de voeten des Konings te werpen, om genade voor den misdadiger te verzoeken. „Dir”, voegde hij daarbij, „is het eenige middel, om uw oogmerk, te bereiken, zonder de wetten te overtreden, of de Justitie te beledigen.”

Dan, deeze eerbiedenswaardige taal maakte geen indruk op den Prins, die, met dezelfde drift, eischte, dat de gevangene terstond zoude ontslagen worden, met bedreiging, dat hij hem anders door geweld zou doen ontzetten. Doch de Lord Opperrechter voerde hem, met al de onverschrokkenheid van eenen Rechter, die de waardigheid zijnes ambts ten vollen gevoelde, te gemoet: „Prins! ik beveel u, uit kracht van de gehoorzaamheid, die gij aan het Koninklijk gezag verschuldigd zijt, u met den gevangenen niet te bemoeiën, maar u van hier te begeeven, op dat gij, door uwe driften, het Hof niet langer zoudt hinderen in de oefening van het recht.” Op deeze woorden werd de Prins woedend, en vloóg naar den Lord, even als of hij hem te lijf wilde; doch zijn
 Lord.

Lordſchap bleef onbeweeglijk, en ſprak den Prins, met zijne gewoone krachtige manier van zeggen, dus aan: „ Prins! denk dat ik hier de plaats be- „ kleeſt van uwen Souvereinen Heer en Vader, en „ uit deeze beide betrekkingen zijt gij eene dub- „ bele gehoorzaamheid verſchuldigd. Ik beveel u „ derhalven, in zijnen naam, van uw voorneemen „ aftezien, en in het vervolg een beter voorbeeld „ te geeven aan hun, die te eenigen tijd uwe on- „ derdaanen zullen worden; en tot verbetering van „ de ongehoorzaamheid en verachting, die gij aan „ de wetten getoond hebt, beveel ik, dat gij u „ terſtond in de gevangenis zult begeeven, en 'er „ zoo lang in zult blijven, tot dat de Koning, „ uw Vader, zijnen wil hieromtrent zal te kennen „ gegeeven hebben.” Deeze woorden klonken als een donderſlag in de ooren van den Prins: hij ſcheen 'er door tot bedaaren gebragt te zijn; gaf zijnen de- gen, dien hij tegen den Rechter getrokken had, aan zijn gevolg over, en begaf zich, na eene diepe buiging voor den Lord Opperrechter gemaakt te hebben, gewillig naar de gevangenis van 's Ko- nings Bank.

Men gaf terſtond van dit voorval aan den Koning kennis, en het ontbrak niet aan Hovelingen, die den Vorst tegen den Heer GASCOIGNE trachtten optezetten. Maar na dat de Monarch van alle de omſtandigheden naauwkeurig was onderricht gewor- den, ſloeg hij zijne oogen en handen hemelwaard, uitroepende: „ ô G O D! hoe veele dankbaarheid ben „ ik u niet verſchuldigd? Gij hebt mij een' Rechter

„ 66

„ geschonken, die de Justitie zonder vreeze be-
 „ oefent, en een Zoon, die niet alleen weet te
 „ gehoorzaamen, maar ook zijne driften aan de
 „ gehoorzaamheid te onderwerpen.”

*Men moet niemand, wegens zijnen stand,
 verachten.*

Een jong edelman, die bij LODERWIJK den XII,
 Koning van *Frankrijk*, als Page diende, had eenen
 eenen boer zeer verachtelijk bejegend. De Ko-
 ning dit verneemende, beval dat men den moed-
 willigen jongeling des middags geen brood moest
 geeven, maar hem alleen vleesch en wijn voorzet-
 ten. Dit geschiedde; de Page eischte brood, dan
 men gaf het hem niet. Hij beklagde zich daar
 over bij den Koning; maar deeze vroeg hem:
 „ waaröm hij toch niet te vreedten was met de
 „ spijze, die hij reeds had?” De Page andwoor-
 de: „ om dat brood een noodzaakelijk voedsel
 „ is, tot onderhoud onzes levens.” „ Zo?”
 zeide de Koning, „ waaröm behandelt gij dan de
 „ zulken kwalijk, die het u verschaffen moeten?
 „ waaröm veracht gij de boeren, die door hun-
 „ nen noesten arbeid het brood uit de sarde doen
 „ voortkomen?”

40. Men

Verstand is beter dan adeldom.

Een geleerd man, **FISCELLUS** genaamd, werd, om zijne kundigheden, door Keizer **SIGISMUND** tot den adelftand verheven. Niet lang daar na, op eene Kerkvergadering te *Basel*, bij welke de Keizer ook tegenwoordig was, verscheenen zijnde, stond hij in beraad, of hij zich bij de Geleerden, dan bij de Ridders vervoegen zoude, maar koos, na eenig verwijl, het laatste. De Keizer dit ziende, sprak hem daar over dus aan: „**FISCELLUS!** „hoe kwalijk hebt gij daar gekoozen! bedenk, „dat ik op éénen dag wel duizend Ridders uit ge- „meene soldaaten zou kunnen maaken, maar dat „ik in duizend jaaren zelfs niet één' Geleerd man „zou kunnen voortbrengen.”

45.

Gelatenheid van JOAN VAN OLDENBARNEVELD.

Toen op den 12den van Bloetmaand 1619, den dag voor zijn sterven, des avonds de Profesfor en Predikant **ANTONIUS WALÆUS**, in het vertrek van **JOAN VAN OLDENBARNEVELD** trad, om zijne ziel tot den dood te bereiden, en aan **OLDENBARNEVELD** vraagde: „Wat bij den Prinsce, „of wien anders, te zeggen had? dat hij gelast „was,

„ was, om hem ter dood te bereiden, doch dat
 „ hij zich gaarne aanbood, om hem, waar hij
 „ konde, van dienst te zijn?” andwoordde OL-
 DENBARNEVELD: „ Dat hij den Prins van
 „ Oranje, uit zijnen naam, twee dingen moest ver-
 „ zoeken: eerstelijk, Vergiffenis, zo hij iets tegen
 „ hem misdaan mogt hebben; en, ten anderen,
 „ dat hij zijne kinderen gunstig wilde zijn.” WA-
 LÆUS vroegde: „ Of hij door vergiffenis ook
 „ verstond, het ophouden van het vonnis des
 „ doods?” waarop de Advokaat, zich een weinig
 bedacht hebbende, andwoordde: „ dat zijn ver-
 „ zoek zoo ver niet strekte.”

 46.

*Aartigheid van den Prins MAURITS, met den
 Franschen Gezant AUBERIJ.*

Ten tijde van den Prinse MAURITS woonde 'er
 te *Rhijnsburg* een man, genaamd WILLEM JANS-
 ZOON VAN DER KODDE, die verscheiden zoons
 had, uit welker Godsdienstige oefeningen de be-
 kende *Rhijnsburgsche Vergadering* haaren oorsprong
 heeft genomen. Van deeze zoonen zijn 'er maar
 vier bijzonder bekend geworden, te weten, JAN,
 ADRIAAN, GIJSBREGT en WILLEM; wordende
 de naamen der anderen niet genoemd. Deeze ge-
 broeders hadden zulk eenen drift tot het leeren van
 vreemde taalen, dat zij niet alleen de Latijnsche,
 maar ook eenigen onder hen de Italiïansche,

D

Fran-

Fransche en Engelsche kundig waren. Inzonderheid bevljtgde zich WILLEM dermaate, dat hij, op de Hooge School te *Leijden*, als Hoogleeraar in de Oostersche taalen, onder den naam van GUILIELMUS CODDEUS, is bekend geweest. Zulk eene zeldzaamheid in jongelingen, die landbouwers waren, lokte veele jonge lieden, uit de nabij gelegen Hooge School, naar buiten, om kennis met hun te maaken. Prins MAURITS, dien dit bekend was, op zekeren tijd, vergezeld door den Franschen Gezant AUBERIJ, over het land van den ouden VAN DER KODDE rijdende, en eenige van deeze broeders, en daar onder WILLEM, dien hij bijzonder kende, ziende staan, vertelde aan den Gezant, dat alle de boeren van die landstreek geleerde en taalkundige lieden waren; en om hem hiervan te overtuigen, wenkte hij de gebroeders, die met het boerenwerk bezig waren, en sprak hen aan in de Latijnsche en Fransche taalen; hetwelk, tot groote verwondering van den Heer AUBERIJ, door hun, in dezelfde taalen, beändwoord werd.

47.

Waare grootheid van ziel.

KAREL den IX, Koning van *Frankrijk*, had, na den bloedigen St. Bartels-nacht, van den jaare 1572, aan alle Gouverneurs en Commandanten van zijn gebied eene order gezonden, om alle de
Hu-

Huguenooten om hals te brengen. Dit bevel kwam ook aan den Commandant van *Bajone*; dan deeze edelzardige man, wel verre van zijne hand met schuldeloos bloed te willen verwen, had moeds genoeg den Koning te antwoorden, hem schrijvende: „ Sire! ik heb uw bevel ontvangen, „ en het mijne krijgsknechten voorgedraagen; doch „ ik heb, onder deeze krijgsknechten en onder uwe „ inwoonders, niet dan goede en braave krijgslie- „ den en burgers, geen eenen beul gevonden; — „ daarom verzoeken zij en ik aan uwe Majesteit, „ om onze armen en levens tot voor ons uit- „ voerbaare zaaken te gebruiken.”

48.

Kloekmoedigheid van eenen Zwitser.

Toen in den slag bij *Sempach*, in den jaare 1386, tuschen de *Oostenrijkers* en *Zwitzaers* voorgevallen, de *Zwitzaers* voor de overmagt stonden te bezwijken, nam *ARNOLD VAN WINKELRIED* het kloekmoedig en onvertzaagd besluit, om zich onder zijne vijanden te werpen, door zijn voorbeeld zijne landzaaten aanmaanende, en hen toeschreeuwende: „ mijne vrienden! ik offer heden „ mijn leven op, om voor u de overwinning te „ veroorzaaken: Ik beveel u alleenlijk mijn gezin; „ volgt mij, en handelt zoo als gij mij zult zien „ handelen.” Dit gezegd hebbende, werpt hij zich te midden zijner vijanden, en zoo veele helbaarden, als hij vatten konde, aangrijpende, en dezelve,

dus bijeen gevat, op zijn ligchaam richtende, rukt hij, wat hij kan, met zich ten aarde, en baant alzoo over zijn eigen ligchaam een' weg voor zijne *Zwitsers*, die aldus midden door de *Oostenrijker* konden heenbooren.

49.

Vreemd voorval, den Koning van Engeland bejegend.

JACOBUS de I., Koning van *Engeland*, werd, op zekeren dag, in zijne koets zittende, in het midden van de Stad *London*, door eenige dienaars van de Justitie gearresteerd. Zijne lijfwachten waren terstond gereed, om dit volk te verdrijven; doch de Koning belette zulks, en naar de reden gevraagd hebbende, gaf men zijne Majesteit te kennen, dat zulks geschiedde op den eisch van den zadelmaker van het Hof, aan wien hij, federt eenige maanden, vijftig ponden St. schuldig was. De Koning deed hem oogenbliklijk betaalen, en voegde daarbij deeze aanmerkelijke woorden: *Niets is billijker, dan dat zij, die de wetten maaken, 'er zelve aan gehoorzaamen: want dit doet ze in stand blijven.*

50.

Edelmoedig gedrag van GUSTAVUS ADOLPHUS, Koning van Zweeden.

Het is niet vreemd, dat een groot Vorst eene on-

onrechtvaardigheid begaat. Een Vorst, hoe vermogend hij zij, is, zoo wel als andere menschen, en somtijds meer dan andere menschen, onderworpen aan alle zwakheden, welke de menschlijke natuur eigen zijn; maar hij wordt een held, als hij den mislag, welken hij begaan heeft, herstelt, bekent, en doet vergeeten. — GUSTAVUS was driftig, oplopend en ongevoelig, maar nogtans rechtvaardig. Op zekeren dag, als het leger voorbij hem afrok, maakte hij zich zeer boos tegen den Kolonel SEATON, die, zich willende verontschuldigen, van zijne hand eenen duchtigen slag in het aangezicht ontving. Deeze bestraffing was hard, en zoo veel te smaadelijker, vermits de verongelijking openbaar zijnde, hem geene gelegenheid konde gebeuren, om 'er zich over te wreken. SEATON, dus zoo geweldig vernederd, verzocht aanstonds zijn afscheid, hetwelk hem ook terstond werd toegestaan, en hij vertrok. GUSTAVUS, in zijn paleis terug gekomen, overdacht, met bedaarde zinnen, wat 'er geschied ware, en gevoelde nu, dat hij een braaf man, zeer ten onrechte, gehoond had. Hij beval terstond SEATON te roepen, doch men vond hem niet, en men boodschapte GUSTAVUS, dat de Kolonel naar *Denemarken* vertrokken was, daar hij, zonder twijfel, dienst zoude zoeken. GUSTAVUS loopt daarop, oogenbliklijk, uit zijn paleis, stijgt te paard en vliegt, alleen gevolgd van eenige zijner huisbedienden, naar de grenzen, welken *Zweeden* en *Denemarken* van elkanderen scheiden. Naauw-

lijks bevond hij zich hier, of hij zag 'er den Kolonel SEATON aankomen. GUSTAVUS loopt naar hem toe: „ Kolonel! zegt hij, gij zijt ver- „ ōngelijkt, en ik ben de man, die u beleedigd „ heeft; het is mij leed; ik ben hier gekomen om „ u voldoening te geeven; ik ben hier buiten het „ grondgebied van mijne heerschappij, en derhal- „ ven zijn SEATON en GUSTAVUS hier ge- „ lijk: zie hier twee pistolen en twee degens; „ wreek u, zoo gij kunt.” SEATON, getroffen door zulk een bewijs van edelmoedigheid, wierp zich voor de voeten van GUSTAVUS, dankte hem duizendmaal voor de voldoening, welke de Koning hem verwaardigde te geeven, en bezwoer hem, te zullen sterven in zijnen dienst. GUSTAVUS omhelde hem, en zij keerden beiden weder naar *Stokholm*, alwaar GUSTAVUS zelf, in tegenwoordigheid van alle zijne hovelingen, verhaalde, wat tusschen SEATON en hem was omgegaan.

Z E S D E A F D E E L I N G.

51.

Nadeelige gevolgen van een onbedagt zeggen tegen zijnen meerderen, door een voorbeeld bewezen.

Dat een schamper antwoord, of een onbedacht zeggen, gemeentlijk in het geheugen blijft, en dikwijls

wijls nog lang daarna betaald gezet wordt, heeft niemand sterker ondervonden dan HENRIK CARREY. Dees man was een neef van ELIZABETH, Koningin van *Engeland*, en hij had lang de gunst van haare Majesteit genoten. Dan, op een zekeren dag, in diep gepelns, wandelende in de ruïnen van het paleis, onder de vengsters van de Koninginne, werd' zij hem gewaar, en vroeg hem, op eenen schertsenden toon: „Waaröver denkt iemand, „als hij over niets denkt?” *Over de belofte van eene Vrouw*, gaf CARREY haar ten antwoord. „Het kan weezen, zeide ELIZABETH, dat gij „den spijker op het hoofd getroffen hebt;” waarop zij haar hoofd naar binnen haalde. Zij vergat echter het zeggen van CARREY niet: want eenigen tijd daarna deed hij sterken aanzoek, om door haar tot Pair van het Koninkrijk verheeven te worden; en om zijn verzoek aantedringen, herinnerde hij de Koningin, dat zij het hem beloofd had. „Wat doet dit ter zaake”, voerde zij hem te gemoet; „het was slechts de belofte van „eene Vrouw.” Zij bleef naderhand standvastig weigeren hem gehoor te geeven; en deeze ongenade verborzaakte hem zoo veel hartzeer, dat hij van droefheid stierf.

52.

*Verhaal van eenen schriklijken brand in de
Stad London.*

Onder de menigvuldige verhalen van zwaare
D 4 brand-

branden, die ons de Historiën en Chronijken opleveren, is de vreeslijkste, die mogelijk ooit ergens geweest is, de zwaare brand, welke den 2den van Herfstmaand, 1666. des morgens ten één uur, te *London*, in de *Puddinglane*, uitbarste. Het gedeelte van de Stad, waarin dezelve begon, was digt bebouwd met houten en bepikte huizen, zoo dat de vlammen zeer geweldig woedden, en door den sterken oosten wind, eer het dag geworden was, reeds zoo ver verspreid waren, dat men die, bij geene mogelijkheid, meester konde worden. De ontfeldrenis der inwooneren was zoo groot, dat niemand bedacht was, om, door het omver haalen of laten springen van eenige huizen, het verspreiden van den brand, tijdig genoeg, voor te komen; zoo dat het vuur dien ganschen dag, en den volgenden nacht, met een onverminderd geweld, bleef woeden, en van Maandag tot Donderdag aanhield, eer het geheel gebluscht was. Door deezen brand werden niet alleen dertien duizend en twee honderd huizen, de hoofdkerk van *St. Paulus*, zeer veele Parochiekerken en zes Kappen geheel vernield, maar ook de prachtige gebouwen van *Guildhall*, de Koninglijke Beurs, het Tolhuis, verscheiden Gasthuizen en Boekerijen, tweeënvijftig Gildekamers en eene groote menigte andere aanzienlijke gebouwen, te gelijk met drie der Stads poorten, vier steenen bruggen, twee gevangenhuizen en twee gijzelplaatsen, in de asche gelegd. Het verlies, door het verbranden van alle die gestichten, koopwaren en meubilen verdoorzaakt

zaakt, beliep, volgens de beste uitrekeningen, tien millioenen, zeven honderd dertig duizend en vijf honderd Ponden St., en echter hebben, in dit vreeslijk geval, niet meer dan zes menschen hun leven door den brand verloren.

53.

Eenige bijzonderheden, betreffende den Neder-landschen Dichter HUBERT KORNELISZ POOT.

De vermaarde Dichter HUBERT KORNELISZ POOT kwam, den 20sten van Louwmaand 1689, ter waereld, te *Abtswoude*, eene buurt, tusfchen de Stad *Delft* en het dorp *Ketel*. Zijne ouders, die landlieden waren, bragten hem in den landbouw op, na hem alvorens eene behoorlijke opvoeding, naar hunnen stand, die niet ongezegend was, gegeven te hebben. Na dat hij het boerenwerk ter hand genomen had, oefende hij zich, in zijne ledige uren, zeer naarstig in het leezen, fchrijven en cijferen; waarna vervolgens de geneigdheid tot de dichtkunst zich bij hem begon te ontdekken. Nu en dan eenige dichtftukken vervaardigd hebbende, gaf hij, in het jaar 1716, eenigen van dezelve in openbaaren druk uit, onder den tijtel van H. K. POOT's *Mengeldichten*. Zoo dra dezelve in het licht gekomen waren, stond elk verwonderd over de uitmuntende bekwaamheden van den jongen dichter, in wiens

geschrijf men zuiverheid van taal , klaarheid van stijl en geestigheid van vinding ontdekte. Hierdoor bekend zijnde geworden , geraakte hij welhaast in kennis met verscheiden liefhebbers van Taal- en Dichtkunst, en kreeg den toegang tot lieden van aanzien en geleerdheid , waarvan 'er veelen hem kwamen bezoeken , en verbaasd stonden , zulke bekwaamheden en vermogens te ontdekken in eenen boer , die zich gestadig met het akkerwerk bezig hield.

In het jaar 1723 scheen hij het landleven moede te zijn geworden , en begaf zich derhalven met 'er woon naar *Delft* ; doch ongelukkig geraakte hij hier in gezelschap en verkeering met menschen , die liefhebbers waren van sterk drinken , zonder eenige zucht tot kunstöfening te bezitten. Dit ging zoo ver , dat men een man , met zulke uitsteekende zielvermogens begaafd , dikwijls beschonken langs de straaten zag gaan , met een deel jongens achter zich , die hem uitjouwden. Dan , door welk middel weet men niet , maar zeker is het , dat hij , ziende dat hij daardoor veelen van zijne beste vrienden verloren had , en van hunnen omgang verstoken was geworden , tot inkeer kwam , en in het jaar 1724 uit die Stad vertrok , en weder naar het land keerde , daar hij als te vooren leefde , en van veelen zijner oude vrienden , die verheugd waren over zijne veränderde levenswijze , wederöm bezocht werd. Naderhand ging hij echter wederöm naar *Delft* wonen , maar gedroeg zich toen als een voorbeeld van matig-

tigheid, zoo, dat hij zelf het gebruik van sommige dingen naliet, om niet tot het misbruik te vervallen. Hij stierf aldaar in den jaare 1733, in den ouderdom van bijna 45 jaaren. Zijne Dichtwerken zijn, in drie deelen, in quarto, uitgegeven, en in 1780, in drie deelen, in octavo, herdrukt.

Toen hij van levenswijze veranderd was, vervaardigde hij een Gedicht, waarin hij zijnen toestand, met de taal van het hart, zeer treffend beschreef; hetwelk tot eene les kan dienen voor hun, die zich in het gevaar der verleiding bevinden, zonder zich de gevolgen daarvan voor den geest te brengen. Het is van den volgenden inhoud:

Als ik aan 't blij geluk herdenk,
 Dat eertijds mij zoo zoetlijk streelde,
 Terwijl 't met meenig rijk geschenk
 En mild onthaal, mij gul bedeelde;
 En daar beneeven overweeg,
 Hoe ik 't ontving met koele groeten,
 Of somtijds, gansch van liefde leeg,
 Verschupte met ondankbre voeten:
 Dan stikt mijn hart van bangen rouw;
 Dan smelt mijn ziel in droeve traanen;
 Dan moet mijn teerbeminde vrouw,
 Tot moedherneeming, mij vermaanen.
 Dit doet zij ook, met, keer op keer,
 Mij nieuwe hoop en troost te geeven;
 Waarvoor de Hemel haar verder
 Een lang en welgelukkig leven.

Doch,

Dech, ben ik eens een wijl goeds moeds,
 Dat mag bijna geen welzijn heeten.
 Het bitter brood des wederspoeds
 Wordt nooit met goeden smaak gegeten.
 Ik ben veel braave vrienden kwijt,
 En moet aldus hun goedheid misfen;
 Dit vult voorál mijn zuuren tijd
 Met treurige bekommernissen.
 Mijn vaste middlen vallen kort,
 Mijn daagelijksche winsten maager;
 Ja, 't lot, dat rank van deunheid wordt,
 Herschept den zinger in een klaager.
 Toen ik welker niet voorwaard wou,
 Kwam mij 't geluk schier alsins tegen:
 En nu 'k (ô god!) zoo gaarn zou,
 Staa 'k droef, belemmerd en verleegen.
 Men zou de rupsen in 't geboomt',
 De hofsels, die met angels kwellen,
 En alles, waar verdriet afkoomt,
 Dies eer dan mijn beduchtheên tellen.
 Zoo dan mijn heil eens wederkwam,
 Van daar 't mijn wilde zinnen dreeven,
 En mij weér in genade nam,
 Wat zou mijn ziel in vreugde leeven!
 'k Zou god! zoo veel ik kon en mogt,
 Met aangenaame klanken prijzen.
 Och, of aan 's Hemels oosterbogt,
 Die goude dag begon te rijzen!

Over KAREL DEN XII, Koning van Zweeden

Van hoe veel belang het is, om, in de opvoeding der jeugd, vooral acht te geeven op de boeken, die men haar in handen geeft, is bijzonder gebleeken in KAREL DEN XII, Koning van Zweeden, een der zonderlingste Vorsten, die immer bestaan hebben. Hij voerde oorlog tegen alle de Mogenheden van het Noorden; onttroonde den Koning van *Polen*, en stelde eenen anderen Koning in zijne plaats aan. Het is waarschijnlijk, aan de eerste indrukken, welken men hem in zijne vroege jeugd gaf, en die zoo zeer met zijne neiging en inborst overëenstemden, toeteschrijven, dat hij naderhand het menschlijk geslacht zoo veel onheils berokkende, en zijne oorlogen aan duizenden menschen, zoo van zijne eigen onderdaanen, als van de nabuurige Mogenheden, het leven gekost hebben.

Zoo haast hij, in zijne kindsheid, eenige kennis van de Latijnsche taal verkreegen had, liet men hem QUINTUS CURTIUS vertaalen, die het *Leven van ALEXANDER DEN GROOTEN* beschreeven heeft; en toen hij reeds zijne mannelijke jaaren bereikte, had hij nog maar alleen dit boek en de Aanteekeningen van JULIUS CÆSAR gelezen; en hieruit is waarschijnlijk bij hem de eerezucht ontstaan, van een Overwinnaar te willen worden.

worden ; althans toen zijn leermeester hem , op zekeren tijd , den eerstgemelden Schrijver verklaarde , en hem vroeg , wat hij dacht van ALEXANDER ? gaf KAREL hem ten antwoord : *Ik denk , dat ik hem wel gelijk zoude willen zijn.* Maar , zelde de leermeester , „ hij heeft maar tweeëndertig „ jaaren geleefd.” *Is dat niet genoeg ,* hernam KAREL , *wanneer men Koningrijken overwonnen heeft ?* Dit antwoord aan den Koning , zijnen vader , verhaald zijnde , riep hij uit : „ Ziet daar een kind , dat „ beter zal zijn dan ik.”

Het was zeker uit de zucht om een Overwinnaar te worden , dat hij naderhand den Koning AUGUSTUS dwong , om afstand van de Poolische Kroon te doen , en die op het hoofd van STANISLAUS deed zetten , zonder dat hij echter eenige poging ondernam , om zijne eigen Staaten uittebreiden. Na dat KAREL den Poolischen Koning overwonnen had , en te paard , digt bij *Lesp-zich* , reed , kwam een Saxische boer zich aan zijne voeten werpen , en recht verzoeken tegen een Grenadier , die hem ontnomen had , hetgeen tot een maaltijd voor zijn huisgezin geschikt was. De Koning deed den Grenadier voor zich komen , en vroeg hem , met een straf gezicht : *Is het waar , dat gij deezen man beroofd hebt ?* „ Sire ! ant- „ woordde de Soldaat , ik heb hem zoo veel „ kwaads niet gedaan , als uwe Majesteit zijn Heer „ gedaan heeft ; gij hebt hem een Koningrijk „ ontnomen , en ik heb deezen kinkel niets ont- „ nomen dan een jong kalkoen.” De Koning gaf hier-

hierop den boer, met eigen handen, tien dukaten, en verleende den Soldaat vergiffenis, wegens zijn welgepast en vrijmoedig antwoord; doch voegde daarbij: *denk, mijn vriend! dat, zo ik den Koning-AUGUSTUS een Koningrijk ontnomen heb, ik niets van hem gewonnen heb voor mij zelve.* KAREL is niet veel ouder geworden dan ALEXANDER; hij sneuvelde, toen hij niet meer dan zesëndertig en een half jaar bereikt had.

55.

Een eerlijke bedelaar.

Dat men onder de bedelaars, dien men doorgaans weinig vertrouwt, en welker eerlijkheid dikwerf ook geen duit waardig is, zoo wel als onder andere standen, eerlijke lieden vindt, kan het volgende voorbeeld leeren.

Een Fransche Generaal, CHALLON geheeten, was eens in de kerk, en verrichtte zijn gebed zeer aandachtig, wanneer een bedelaar hem om eene aalmoes vroeg. CHALLON tastte daarop in zijn zak, en gaf hem eenige kleine stukken geld, zonder die eerst te bezien, om niet in zijn gebed gestoord te worden. Het waren stukken goud; en de Generaal had zich zeker vergist, meenende; dat hij dit geld uit een zak nam, waarin koperen munt was. De bedelaar stond verbaasd over zulk eene rijke gifte; maar denkende, dat de Generaal het zoo niet zou gemeend

meend hebben, en een eerlijk hart onder zijn schamel kleed draagende, wagtte hij deezen bij de kerkdeur op, wees hem het geld, en zeide: „ ik „ weet niet, of gij ten oogmerk had, mij zoo „ groot eene aalmoes te geeven; maar was dit „ zoo niet, dan mag ik ook dit geld niet hebben.” Deeze eerlijkheid bebaagde den Generaal uitneemend wel; vol verwondering zag hij den bedelaar aan, en zeide: „ het was wel mijn voor- „ neemen niet, u zoo veel te geeven, als gij „ mij daar toont; maar daar gij zoo eerlijk zijt, „ van het mij te willen wedergeeeven, zal ik daar „ tegen zoo erkentelijk zijn, dat ik het u be- „ houden laat; het is thans het uwe.”

56.

*Schrandere list van Miladij NICHILSDALE,
om haar man uit de gevangenis te redden.*

In het jaar 1716 werden 'er, te London, eenige Lords, die zich in eene rebellie hadden ingewikkeld, ter dood veroordeeld, en onder dezelve was de Lord NICHILSDALE; doch deeze laatste werd, door eene kunstgreep van zijne huisvrouw, van den dood gered. Alle de vrouwen van deeze Heeren hadden vrijheid gekreegen, om bij hare mannen in de gevangenis te gaan, ten einde van hun afscheid te neemen. Miladij NICHILSDALE begaf zich, op haar beurt, mede derwaard,

waard, door twee kameniers verzeld zijnde, houdende, terwijl zij 'er linging, haaren neusdoek voor haar aangezicht. Zoo dra zij bij haaren man gekomen was, raadde zij hem, die van dezelfde grootte was als zij, dat hij haare kleederen zoude aantrekken, en in dezelfde houding, met den neusdoek voor het aangezicht, uit de gevangenis gaan, voegende daarbij, dat 'er op de rivier van *Londen* een schip zeilree lag, dat hem terstond naar *Frankrijk* zoude overvoeren. Dit gelukte, en Mijlord *NICHILSDALE* was, binnen weinige uren, reeds te *Calais*, in *Frankrijk*. Des anderen daags kwam 'er al vroeg een Predikant in de gevangenis, om den Lord ter dood te bereiden; doch vond, in plaats van den man, de vrouw. De Gouverneur van den Tower, kennis van het geval gegeven hebbende, kreeg terstond order, om Miladij *NICHILSDALE* te ontslaan, en zij, op vrijë voeten gesteld zijnde, volgde eerlang haaren man, die aan haare schrandereheid het behoud van zijn leven verschuldigd was.

57.

GODS weg met ons is altoos goed.

Het is ons menschen maar al te schielijk eigen, over zulke omstandigheden, die ons onangenaam zijn, te klaagen, dikwerf niet dan met weerzin en moeite in GODS schikkingen omtrent ons berustende. Van achteren intusschen wordt het menigmaalen
 E blijk-

blijkbaar, dat dezelve ons tot een wezenlijk nut strekken moesten, zoo als uit de volgende gevallen blijkt.

Een Engelsche Lord was van zins, uit *Ierland* naar *Engeland* over te vaaren; doch in het schip zullende stappen, viel hij, en brak een been. Zijne vrienden, daarbij tegenwoordig, beklaagden hem zeer; maar hij zeide: „het dient tot mijn „best.” Men vroeg hem: „hoe kan dat mogelijk zijn? gij hebt uw been gebroken; gij „moet daarom eene noodzaaklijke reis uitstellen: „hoe kan dat toch tot uw best strekken?” Hij antwoordde: „de Voorzienigheid weet het beter „dan ik; maar ik blijf daarbij: het dient tot „mijn best.” Weldra vernam men, dat hij gelijk had. Hij bleef aan land, maar het schip, waar mede hij zou overgevaaren zijn, ging met man en muis verloren. Dus redde hem zijn beenbreuk het leven.

Een ander reiziger was van voorneemen, door een bosch te trekken, wanneer hij schielijk van eene ziekte overvallen werd, die hem noodzaakte, in het naaste dorp herberg te zoeken. Offchoon hij nu door deeze krankheid vrij wat verhinderd werd in zijne bezigheden, zoo was hij echter te vreden in zijn lot, denkende dat god hetzelve niet zonder wijze en goede redenen over hem gebragt hadt. Hij had zich daar ook niet lang opgehouden, wanneer een arme bedelaar, dien hij eene aalmoes gaf, tot hem zeide: „hoe gelukkig „zijt gij, dat gij hier krank werd op den weg, „en dus belet zijt, u in het bosch te begeeven

„om

„om uwe reize te vervorderen! Eene ganfche
 „bende roovers wachtte daar op u, om u te
 „vermoorden en uit te plunderen!” De zieke dit
 hoorende, dankte GOD voor zijn Vaderlijk op-
 zicht, dus omtrent hem betoond, met warme
 vreugdetraanen.

 58.

*Een voorbeeld van braafheid zonder
 eigenbelang.*

Te *Verona*, in *Italiën*, was een groote brug
 over een' breede rivier gebouwd. Op deeze brug
 stond een huisjen, waarin een man woonde, die de
 tol ontving, welke daar moest betaald worden. Nu
 gebeurde het, na eenen harden winter, door het
 smelten der sneeuw, en het opëenpakken van
 groote ijsklompen, voortgestuurd door eenen ge-
 weldigen wind, dat deeze brug aan beide ein-
 den wegdreef, en dat men elk oogenblik
 verwagten moest, dat het middenste gedeelte,
 met het huisjen van den tollenaar, ook geheel
 zou weggespoeld worden. De arme man, bene-
 vens zijne vrouw en kinderen, hieven een erbar-
 melijk gefchrei aan, en riepen om hulpe. De
 brug stortte al meer en meer in — het gevaar
 werd met elke seconde grooter — zij zagen den
 dood voor oogen — zij verdubbelden hun angst-
 gefchrei, maar nog kwam 'er geene redding op-
 daagen! Het scheen ook als of daartoe geen middel

E 2

was

was. Wie durfde het waagen, om met eene boot door den alles voortliependen stroom, en de buitengewoon groote ijsstukken, heen te vaaren, om dus ter hulpe der ongelukkigen toe te schieten? Duizenden van menschen stonden aan den oever, en betuigden hun medelijden met dezelve: maar wat kon dit baaten? Ten laatste kwam 'er oók een Graaf, SPOLVERINI genaamd, aanrijden; deeze trok eene beurs vol geld uit, hief die in de hoogte, en riep: „Wie deeze ongelukkigen redt, zal twee honderd dukaaten tot eene „belooning hebben!” Hij herhaalde dit eenmaal, tienmaal — veelen zagen begeerig naar de beurs, maar niemand waagde het, die te verdienen. Intusschen wies het water bestendig hooger — bruischten de golven immermeêr vreesfeller — werden de ijsklompen gestadig meêr tegen de brug, en het huisjen aan, opéengestapeld, — en lieten de tollenaar, deszelfs vrouw en kinderen al gedauwig akeliger hunne klagstemmen hooren. — Eindelijk, wanneer nu alles geheel verloren scheen, kwam 'er een boer in een slegt gewaad aanloopen; deeze sprong in een klein schuitjen, werkte daar mede, met de uiterste moeite, tegen den wind en den stroom op, door de ijsstukken heenen, en kwam gelukkig aan de brug. Maar de tollenaar had veele kinderen, en het schuitjen was te klein, om het gansche gezin te gelijk te kunnen bergen. De boer nam daarom maar een gedeelte van het gezin in het schuitjen, en bragt dat gelukkig aan land. Hij begaf zich daarop
ten

ten tweedenmaale in het grootste levensgevaar; om naar de brug te roeiën, kwam daar weder aan, maar kon nog allen niet in de boot innemen. Een gedeelte van het huisgezin stelde hij nu weder in veiligheid, en nam een derde proef, om de nog overgeblevenen voor eenen gewisfen dood te bewaaren. Ook deeze reis gelukte het hem, zoo dat hij de Redder van het geheele huisgezin werd. En — naauwelijks bevond hij zich met de laatsten aan land, of de brug stortte met het huisjen in.

Nu verheugde zich een ieder der aanschouwers over de gelukkige redding van die goede menschen, welke zich in zulk eenen vreesfelijken nood hadden bevonden, en bewonderde den moed des landmans. De weldaadige Graaf was de eerste, die zich bij hem vervoegde, hem zijne beurs toereikte, en tot hem zeide: „ hier, mijn vriend! hier 'is uw „ welverdiend loon! neem deeze beurs met dukaaten „ voor uwe menschlievendheid!” — Maar de braave boer andwoordde: „ wat ik deed, deed ik „ niet om dit geld te verdienen; ik zou daarom „ mijn leven zoo niet gewaagd hebben: want het „ is voor geen goud veil. Menschen voor den dood „ te beveiligen, als ik dat konde, rekende ik mijn „ pligt: daarom heb ik mijn best gedaan, om hulp „ aan de ongelukkigen te bewijzen, gelijk mij door „ gods zegen gelukt is. Nu ben ik wel arm, maar „ lijde nog geen gebrek. Wilt gij dan uw geld „ tot beoefening van weldaadigheid besteeden, zoo „ geef het den tollenaar, die zoo aanstonds zijn

„have en goed verloren heeft.” — Dit gezegd hebbende, keerde de boer zich om, en ging weg. Niemand wist, wie hij was, en waar van daan. Doch onder de menigte onkenbaar geworden zijnde, juichte elk zijne daad toe, en de Graaf werd de helper van het geredde huisgezin.

Edel gedrag! mogt het veele navolgers vinden! En wie uwer, waarde lezers! herinnert zich niet, bij het verhaal van zulk eene hulpbetooning, de menschlievendheid van de Gebroeders DE BEKKER en anderen, in de jongstverloopenen jaaren, bij de overstromingen in ons Vaderland betoond — waar door zij zich eenen onsterfelijken naam verworven hebben, en welke zij ook zonder baatzucht volvoerden?

59.

Een onrechtvaardig Advocaat, die gestraft werd.

Zeker Hertog GALEATIUS had onder zijne onderdaanen eenen Advocaat, die bij hem werd aangebracht, als zoo belangzuchtig en listig, dat hij, om zijn eigen voordeel steeds te bejaagen, het kromme wist recht te maaken, en de pleitzaaken tot in het onëindige ultrekke, hoe zeer hij overtuigd mogt zijn, dat hij slechte zaaken voorstond. — De Hertog wilde hem daarömtrent op de proef stellen, en sloeg hiertoe dezen weg in. Hij vroeg aan een' zijner hovelingen, „ of hij niet ie-

„ mand

„mand wist, die aan een' burger geld schuldig was?" Deze antwoordde daarop, „dat hij „zelf zekere som aan eenen bakker had te betaalen." Nu bezorgde de Hertog, dat de Hoveling daarover voor den Rechter werd geroepen, en beval hem zich van deezen Advocaat te bedienen, om tegen des bakkers eisch op te komen. Naar het onderricht, hem van zijn' Heer gegeven, vroeg toen de hoveling den Advocaat, „of hij „niet zou kunnen bewerken, dat de betaaling „een tijdlang uitgesteld werd?" De Advocaat zeide daarop: „Ja, heel wel! ik beloof u, te maaken dat gij in de eerste twee jaaren geen penning van de schuld zult behoeven te betaalen." Hij wist ook allerlei uitvlugten te vinden, en de zaak op de lange baan te schuiven. Maar nu liet de Hertog hem tot zich roepen, en vroeg hem: „Is het niet mogelijk, dat mijn hoveling, „door uwe hulp, van de betaaling zijner schuld „aan den bakker geheel bevrijd worde?" De Advocaat geen kwaad hier bij vermoedende, antwoordde: „ô Ja, heer Hertog! men zal dit binnen „twee jaaren gewaar worden." De Hertog ontfak bij dit antwoord in eenen voor deezen Advocaat verschriklijken toorn, en gaf op staanden voet bevel, om deezen snoodaart, die willens en wegens eene onrechtvaardige zaak verdedigde, en den armen bakker het zijne op zoo een slinkische wijze zocht afhandig te maaken, op te hangen; welk vonnis daadelijk ook ten uitvoer gebragt werd.

*Dankbaarheid van eenen knecht, en van
deszelfs meester.*

In het Graaffchap *Lippe*, in *Westfalen*, werden eens jonge lieden, door het lot, tot den krijg uitgekoozen, en toen trof het lot onder anderen een molenaars zoon, wiens ouders deswege bitter bedroefd waren, geheel zonder hoope, dat zich een ander in de plaats van hunnen zoon zou willen stellen. Dit gebeurde echter. Zij hadden een' knecht, dien zij als een armen jongen hadden opgenomen, en tot dus verre in dienst gehad. Deeze bood zich van zelven aan, dat hij voor hunnen zoon als soldaat wilde dienen, zeggende: dat hij dit dubbel aan hun verpligt was, wegens de weldaaden, die zij hem beweezen hadden. De molenaar en zijn' vrouw mogten betuigen, dat deeze liefdedienst te groot ware, wegens het gevaar, waaraan de knecht zich blootstelde; hij hield 'er op aan, dat hij dus eenigzins aan zijne verplichting jegens hen wilde beëndwoordden, en zij bewilligden 'er dan ook in; maar ten blijke van hunne erkentenis daar voor, pamen zij hem nu als hun kind aan, zoo dat hij met hunnen zoon gelijke rechten kreeg. Dankbaar was dus hij, die diende; dankbaar zij ook, die gediend werden. Neemen wij 'er een voorbeeld aan!

Z E.

ZEVENDE AFDEELING.

61.

Voorbeeld van dankbaarheid in een Turk.

LODEWIJK de XIV, Koning van *Frankrijk*, liet eens het roofoest *Algiers* belegeren. De Dei of het opperhoofd van die Stad liet daarop, telkens, wanneer 'er een schot gedaan werd van een der Franschen schepen, een van de gevangene Kristenen, die zich daar in slaavernij bevonden, voor den mond van het kanon blinden, en zoo aan brokken wegschieten. Welk eene ijsfelijke wreedheid! — Onder deeze ongelukkigen bevond zich ook een voormaalig Fransch Officier, die nog op de volgende wijze gered werd, toen hij al reeds aan het geschut was vastgebonden, om het zelfde lot te ondergaan. Een Algiersch officier, die niet verre van hem afstond, riep: „*schiet nog niet,*” en vloog metéén, in allerijl, naar den Dei, dien hij voor de voeten viel, en dus aansprak: „*Ik bidde u om genade voor deezen Kristenen?*” De Dei vroeg hem: „*waarom?*” — „*om dat hij mijn weldoener is,*” andwoordde de Officier, „*daar hij mijn leven gered heeft,*” „*toen ik gevangen werd bij de Kristenen;*” hij voegde hier nieuwe beden om ontferming bij. Doch de Dei sloeg hem dezelve af. Toen hij zag, dat zijne poogingen vruchteloos waren, en

de Dei zich niet beweegen liet, liep hij voor het kanon, omarmde den Franschman, en riep uit: „Nu, dan zoo wil ik met hem sterven, en mijn kop zal het eerst wegvliegen.” Door dit voortreffelijk blijk van erkenenis werd de Dei geroerd, zoo dat hij beval, den gevangenen los te maaken, dien hij den Officier, als deszelfs slaaf, overgaf. Deeze drukte den Franschman daarop vrolijk aan zijne borst, en riep uit: „Daar gij dan mij be-
 „hoort, zoo ontvang uw loon voor den dienst,
 „dien gij aan mij beweezen hebt; ik geeve u de
 „vrijheid, en gij kunt vertrouwen, dat mijn
 „dank eeuwig zijn zal.”

62.

Voorbeeld van waare broederliefde.

DORVEIJ, een rijk koopman te Londen, had twee zoonen. De oudste van deezen gaf zich over aan allerlei ongebondenheid, en werd daarom door zijns vaders uitersten wil ontërfd, zoo dat de jongste, na 's vaders overlijden, alle deszelfs bezittingen bekomen moest. Dit geschiedde niet lang voor zijnen dood, en als deeze daarop volgde, werd de oudste zoon door 's vaders sfterven diep getroffen, en tot berouw over zijn verkeerd gedrag gebragt, nog voor dat hij hoorde, hoe hem niets van 's vaders goederen te wagten stond. Als hij dit eindelijk vernam, morde en klagde hij daar over niet, maar verëerde zijns vaders wil, en zeide meer niets, dan: „ik heb
 „het

„het verdiend.” Wanneer nu de jongste broeder kennis kreeg van deze verbetering des oudsten, was hij daar over als buiten zich zelven van vreugde, liep heenen, zocht hem op, omarmde hem, en zeide: „Mijn broeder! door dit testament, dat gij hier ziet, heeft onze vader mij „tot den eenigen erfgenaam van al zijn vermogen „aangesteld, en u geheel uitgesloten. Maar hij „heeft zekerlijk alleen dien mensch, welke gij „toen waart, willen ontërven, niet dien, welke „gij nu zijt. Daar gij u dan verbeterd hebt, „zoo geeve ik u hiermede het deel, dat u toe- „komt.”

63.

Een eerlijke Handwerksman.

Een handwerksman, die zich in armoedige omstandigheden bevond, gaf meer dan eens proeven van eerlijkheid, waaröver hij alle lof en navolging verdient. Eens vond hij een bundel op den weg, waarin eene aanzienlijke somme gelds was. Hij eigende zich denzelven niet toe: maar gaf zich alle moeite, om den eigenaar daar van uittevorschen. Het gelukte hem ook, door openlijke bekendmaking in de nieuwspapieren. Hij gaf den eigenaar, als deeze zich tot het ontvangen daarvan aanmelde, het geld volūt, zonder iets daarvan terug te houden. Deeze betaalde eerst, zoo als billijk was, de onkosten daaröver gevallen, en wilde hem toen nog eenige dukaaten tot eene belooning geeven, maar hij wilde die niet aanneemen. „Ik heb” zei-

de

de hij „gedaan wat mijn plicht was, en behoefte „daarvoor niet betaald te worden, maar wilt gij „deze dukaaten tot een geschenk besteeden, zoo „geef ze aan de arme weduwe hier naast, welke „met haar talrijk huisgezin, gebrek aan brood „heeft.” En de Heer willigde aanstonds zijn verzoek in.

64.

Zonderling voorval, den Harponier JACOB DIENKES bij de walvischvangst bejegend.

De Commandeur KORNELIS GERRITSE OuwEEKES, in het jaar 1660, met het schip *de Gormolen*, naar *Groenland*, ter walvischvangst, gevaaren zijnde, en reeds zeven vischen gevangen hebbende, kreeg de agtste visch in het gezicht: waarop de sloepen 'er terstond op afvoeren. De' Commandeur, het eerst bij den visch komende, schoot 'er zijn harpoen in; midlerwijl kwam 'er de tweede sloep bij, daar JAKOB DIENKES harponier op was, welke zich gereed hield, om, zoo dra de visch, die altijd, wanneer hij zich gekwetst gevoelt, naar beneden schiet, weder boven zoude komen, 'er zijn harpoen in te werpen. Dan, deeze visch, regt onder de sloep opkomende, stiet met zijn' kop zoo geweldig tegen dezelve, dat de harponier 'er uit sloof met de harpoen in de hand, welke in zijn' val met de punt in het ligchaam van den visch hechtte. Maar bij een ander ongeluk sloegen 'er twee bogten van de lijn, die aan de harpoen vast was, om zijn been, en hierdoor geraakte hij toeval-

lig

lig boven op het ligchaam van den visch, en zat op denzelfden, tusfchen het lijf en den staart, op het zoo genaamd plugënd, even als een ruiter op zijn paard, en moest toen mede, daar de visch zwom. Ondertusfchen deden de andere floepen al wat zij konden, 'om hem te achterhaalen en te redden; doch dewijl de visch veel sneller zwom dan zij roetjen konden, was dit te vergeefsch. De man dus in het ijslijke gevaar zijnde, om met den visch, waaröp hij, aan zijn' harpoen, als vastgebonden zat, naar den afgrond te vaaren, riep de Commandeur hem toe: **ЈАКОВ!** *snij de lijn aan fakkelen!* doch zijn mes dwars in zijn zak zittende, kon hij het 'er niet uit krijgen. Eindelijk geraakte de harpoen, welks touw hij als een toom in zijne hand hield, en die niet zeer diep in het ligchaam van den vis zat, gelukkig los; waaröp hij van den visch af en in zee viel; wordende toen door een anderen harpoenier gered, en in zijne floep geborgen. Vervolgens fcheep gekomen en zich van drooge kleederen voorzien hebbende, deden zij wederöm eenen togt op den ontzwommen visch, en maakten 'er zich nog ten laastten meester van.

www.libtool.79.cn

*Aanmerkelijk geval, strekkende ten bewijze,
hoe bevrozene ligchamen moeten behandeld
worden.*

Het is, in den winter, wanneer het hard vriest, en iemand lang aan de koude blootgesteld is geweest, ten uitersten gevaarlijk, als men merkt, dat handen, voeten, of andere ledemaaten bevrozen zijn, dezelve schielijk bij het vuur of in de warmte te brengen, dewijl daar doorgaans eene versterving dier ledemaaten op volgt; maar het beste middel is, dat men de bevrozene deelen onder de sneeuw, of, als 'er die niet is, onder koud water houdt, tot zoo lang, dat zij beginnen te tintelen. In de historie van de harde winters vindt men dit met het volgende voorbeeld bevestigd.

In het jaar 1740, een der hardste winters, die men in *Europa* heeft gehad, reed een heer uit *Johannesburg*, eene plaats op de Poolfche grenzen, naar *Koningsbergen*, in eene slede, vergezeld zijnde door zijnen knecht. Eenige uren op weg geweest zijnde, zag hij om naar zijn' knecht; doch vond geene beweeging, noch gehoor bij hem, en hem nader beschouwd, geschud en gefold hebbende, bevond hij, dat de man geheel stijf en (zoo hij meende) dood bevrozen was. Dan, geen zin hebbende, om dien dooden knecht naar *Koningsbergen* mede te nemen,

men, besloot hij, een eind wegs landwaard in te rijden, hem aldaar onder de sneeuw te begraven, en, als hij van *Koningsbergen* terug kwam, weder in de stede te neemen, om hem in zijne plaats te laten begraven. Twee dagen in die Stad, ter verrichting van zijne zaaken, doorgebracht hebbende, reed hij weder naar huis; maar aan de plaats komende, daar hij zijnen knecht begraven had, vond hij het lijk niet; weshalven hij, denkende dat de wolven hem verscheurd hadden, zijnen weg vervolgde. Doch des middags in eene herberg komende, om te pleisteren, vond hij zijnen knecht, in goede gezondheid, bij het vuur zitten: hij vroeg hem, vol verwondering en ontsteltenis, hoe hij daar gekomen was? waaröp de knecht andwoordde:

„ Dat hij wel wist, hoe hij daar gekomen was,
 „ maar geenszins hoe hij aan de plaats gekomen
 „ was, daar hij van daan kwam; dat hij zich
 „ wel konde te binnen brengen, dat hij op de
 „ stede van koude verstijfd geworden en in slaap
 „ gevallen was; maar dat hij, ontwaakende, zich
 „ onder de sneeuw had begraven gevonden; zijn-
 „ de door de sneeuw geheel verwarmd, en heb-
 „ bende dezelve de koude uit zijn ligchaam getrok-
 „ ken; dat hij vervolgens van onder de sneeuw
 „ gekroopen was, om zich naar de herberg te
 „ begeeven, ten einde aldaar zijnen heer afte-
 „ wagen.”

Waaröp de heer met zijnen schijnbaar doodgevro-
 zen, maar door de sneeuw weder herstelden, en als
 op nieuw levend geworden knecht, naar huis keerde.

A G T S T E A F D E E L I N G.

71.

*Onzekerheid van de teekenen des doods, door
een voorbeeld bewezen.*

In Slagtaande van het jaar 1771, overleedt, te Oosterwijk, in de Meljērijē van 's Hertogenbosch, zekere vrouw, genaamd ELIZABETH VAN BEURDEN, weduwe van WOUTER VAN BALTHOVEN, oud omtrent tagtig jaaren. Deeze vrouw, in het jaar 1746, aan eene heete koorts dood krank liggende, meenden haare vrienden, dat zij overleden was; waarōm zij haar ontkleedden, op stroo leiden, en, volgens de gewoonte van de plaats, de klokken lieten luiden. Vervolgens door haare kinderen een doodkist besteld, en die des anderen daags, des namiddags, aan het sterfhuis gebracht zijnde, zouden de timmerlieden de overleedene in de kist leggen; doch op dat oogenblik weder bij zich zelve komende, zeide zij, tot groote onsteltēnis van allen, die 'er tegenwoordig waren: *Wat wilt gijlieden doen?* waarna zij voor het vuur gelegd en volkomen bij zich zelve gebracht werd. Zij herstelde vervolgens van die ziekte, en heeft haaren overigen leeftijd in gezondheid doorgebracht. Zij verhaalde naderhand

dikwijls, hoe zij, op dien tijd, toen zij voor dood gehouden werd, het luiden der klokken, en de geschillen, die 'er tuschen haare kinderen, over de verdeeling van haare kleederen, voorviel, onderscheidenlijk, doch zonder zich te kunnen beweegen of spreken, gehoord had.

72.

Over den zwarten Predikant JACOB ELIZA KAPITEIN.

In het Jaar 1742 deed 'er zich, hier te lande, eene groote hoop op, dat de Heidenen, in *Africa*, op de kust van *Guinea*, tot het Christlijk geloof zouden kunnen overgebracht worden, dewijl 'er in dat jaar, als Leerär, derwaard gezonden werd zekere JACOB ELIZA KAPITEIN. Deze *Africaansche* Moor werd, een jonge van agt jaaren zijnde, als slaaf, verkocht aan een Hollandschen Scheepskapitein, welke hem weder aan een Koopman, in dienst van de Oost-Indische Maatschappij, ten geschenke gaf. Die Koopman nam hem, bij zijne komst in het vaderland, met zich naar *den Haag*, alwaar hij hem het Nederduitsch en de Teekenkunst liet leeren. De jongen, grooter en ouder wordende, kreeg, zoo het scheen, lust in de Godgeleerdheid, en zulks gaf aanleiding, dat men hem op de Latijnsche scholen bestelde, en vervolgens aan de Academie te *Leijden*, tot Pre-
di-

dikant liet studeeren. Bekwaam geächt wordende, om het ambt van Leerärar te bedienen, werd hij, na het gewoon kerklijk onderzoek, onder het getal der Proponenten aangenomen, en vervolgens tot den dienst van de Gemeente te *St. George d'Elmina*, op de kust van *Africa*, met de vereischte plegtigheid, tot Predikant bevestigd. — 'Er leeven nog menschen in verscheiden plaatsen van ons vaderland, die hem met genoegen hebben hooren prediken. Kort na zijne bevestiging werd hij naar de plaats van zijne bestemming afgezonden; maar daar aangeland zijnde, heeft de ongelukkige man getoond, hoe weinig gevoel hij van de kracht van het Euägelium, dat hij prediken moest, aan zijn hart ontwaarde. Hij zocht zijne bloedverwanten wederöm op, welke hij als een kind verlaaten had; verzaakte het Christendom, hetwelk men meende, dat in hem zoo wel geworteld was; sloeg geheel over tot de ongeschikte levenswijs zijner landgenooten, en werd op nieuw een bijgeloovig Heiden; naderhand heeft men niets meer van hem gehoord of vernomen. Men vindt zijne beeldtenis, in plaardruk, nog in de winkels der prentverkoopers.

*Voorbeeld van herbergzaamheid aan zijne
vijanden.*

Gedurende den oorlog tusfchen *Engeland* en *Spanje*, van het jaar 1746, werd een rijk gelaaden Engelsch fchip, genaamd *de Elifabeth*, onder het bevel van den Kapitein WILLIAM EDWARD, in de golf van *Jamaica*, door een geweldigen storm overvallen, die den Kapitein noodzaakte, om, tot behoud van zijn volk en van zijne laading, in de *Spaanfche* haven van de *Havana* binnen te loopen. Voor den Gouverneur gebragt zijnde, gaf de Kapitein de reden te kennen, die hem genoodzaakt hadde, om de *Havana* in te loopen, en voegde daar bij: Mijn fchip, mijne matroozen, mijne foldaaten, en ik-zelf zijn in uwe handen; ik vraag maar alleenlijk het leven voor mij en voor mijn volk.

„ Neen, mijnheer! (gaf de Gouverneur ten
„ andwoord) nimmer zal ik zulk eene ontëerende
„ daad doen. Indien wij u in volle zee, of op
„ onze kusten, genomen hadden, zoude uw fchip
„ een goede prijs, en gij onze gevangen zijn;
„ maar door een' storm overvallen zijnde, en uwe
„ toevlugt in deeze haven genomen hebbende,
„ vergeet ik, en ben verplicht te vergeeten, dat
„ mijne Natie met de uwe in oorlog is. Wij
„ zien ulieden aan als menschen; wij zijn het ook;
„ doch gijlieden zijt ongelukkig, en daarom verplicht

„ om

„ ons de menschlijkheid, u alle hulp en bijstand te
 „ bleden. Ontlaad uw schip, herstel hetzelfde,
 „ en vertrek wanneer gij het goed vindt. Ik zal
 „ u dan een paspoort geeven, waarmede gij vei-
 „ lig tot boven de *Bermudes* kunt vaaren. Waart
 „ gij in volle zee genomen, dan zoude ik u voor
 „ vijanden houden; maar nu zie ik u aan voor
 „ *Engelschen*, voor vreemdelingen, die hulp en
 „ bijstand noodig hebben.”

EDWARD deed zijn schip vertimmeren, en
 vertrok daarna vol verwondering en erkenenis;
 in *London* komende, verhaalde hij de menschlie-
 vendheid van dien *Spaanschen* Gouverneur, en
 roemde overal de edelmoedige handelwijs, die hem
 zoo onverwagt bejegend was.

74.

*Gelukkig ontmoeten van elkander op zee, door
 een paar Echtgenooten.*

Den 28sten van Oogstmaand, des jaars 1747,
 kwam te *Rotterdam* een *Engelsch* schip aan, ge-
 naamd *de Fannij Galeij*, waarvan de Kapitein
 verhaalde: „ dat hij elf uren lang door een' kloe-
 „ ken *Franschen* kaper gejaagd was; doch dat,
 „ zijn schip niet diep gaande, hij met hetzelfde
 „ een zandbank gepasfeerd was, op welken het
 „ *Fransche* schip, dat hem volgde, maar veel
 „ dieper ging, aan stukken was gestooten; — dat
 „ de *Franschen* daarop herhaalde noodschooten had-
 „ den

„ den gedaan; doch dat hij hen niet had durven
 „ redden, uit vrees van overmand te zullen wor-
 „ den, dewijl hij maar negen man aan boord
 „ had; — dat de *Franschen* vervolgens twee
 „ booten hadden uitgezet, waarvan de eene, die
 „ te veel beladen was, oogenbliklijk was ge-
 „ zonken; doch dat de andere, met twaalf mans-
 „ en twee vrouwspersoonen, behouden aan zijn
 „ schip gekomen was; wanneer hij, tot zijne
 „ groote vreugd, ontdekte, dat eene van die
 „ vrouwspersoonen zijne eigen vrouw was, die,
 „ vier dagen te vooren, zich te *Sunderland* had
 „ begeeven aan boord van een schip, naar *Ros-*
 „ *terdam* bestemd, om haaren man aldaar af te
 „ haalen; doch dat dit schip door den *Franschen*
 „ kaper genomen, en naar *Duinkerken* opgezonden
 „ was, maar dat hij de pasagiers aan boord had
 „ gehouden.”

75.

Aanmerkelijk voorbeeld van broederliefde.

Door toedoen van den braaven Generaal ELLIOT, den moedigen verdediger van *Gibraltar*, werden eens veertien *Engelschen*, die door een' kaper van *Algiers* genomen en aldaar opgebragt waren, verlost. Een van deezē gaf een zeer aandoenlijke blijk van broederliefde.

Onder die gevangenen bevond zich een jongman, JOHN WILLIAMS geheeten, die in het eerst zeer harden arbeid had moeten doen; doch

na-

naderhand daarin verligting, en de vrijheid verkreegen had, om door de Stad te mogen gaan. Op zekeren tijd hier van gebruik maakende, ontmoette hij een ouder broeder, dien hij zints langen tijd dood geächt had, en die sedert twaalf jaaren in slaavernij zuchtte. De ongedaanheid van zijn gelaat en de stijfheid zijner leden droegen getuigenis van het veelvuldig leed, door hem uitgegaan. Die herkenning had aandoenlijke en tedere gesprekken tusfchen dit broederpaar ten gevolge. Op dien tijd, dat de veertien *Engelfche* slaaven hunne vrijheid stonden te bekomen, vervoegde de jonge WILLIAMS, die het niet konde dulden, dat zijn zoo veel ouder broeder nog langer in dien beklagenswaardigen staat zoude blijven, zich bij hem, met deezzen voorflag: „Broeder! uw gansche gestel „is verzwakt, door den arbeid en het ver- „driet, dat gij in de slaavernij hebt uitgegaan: ik „ben jong en sterk; neem mijne plaats, en geniet „de vrijheid, welke men voor mij en mijne „makkers verworven heeft; ik zal mij den arbeid „getroosten, dien gij zoo lang gedaan hebt, voort „te zetten. Indien het GOD E behaagt, dat gij „in de armen onzer vrienden wederkomt, of hij u „middelen geeft ter mijner verlossing, houde ik mij „verzekeyd, welhaast met u in vrijheid te zullen weezen.”

Na eene lange weigering omhelsde de oudste WILLIAMS het aanbod van zijnen jonger broeder, en de Meester van hem nam met veel gretigheid de ruiling van een jongen en gezonden slaaf voor eenen gebreklijken aan.

*Bijzonder voorval tusſchen FREDERIK DEN II,
Koning van Pruiffen, en een gemeen' foldaat.*

In den veldſlag bij *Praag*, toen de Maarfchalk DAUN den grooten FREDERIK noodzaakte, het beleg van die Stad op te breeken, was, in het aftrekken, de linkervleugel van zijne Majesteit in geene geringe verwarring geraakt. De Koning reed, om order te ſtellen, al galoppeerende, over een onëffen grond; waardoor zijn paard viel: zoo dat hij van hetzelfde op den grond nederſtorte, naast een gekwetſten foldaat. Deeze, zijne Majesteit ziende, riep: „Heer Koning! indien gij „geen twee of drie ſtukken kanon op die hoog- „te plaatst, en volk in de vlakke daarönder legt, „zal uwe ſlinkervleugel geheel verlooren zijn.” De man wees naar de hoogte, welke de Koning niet in het oog had. Hij zag derwaard, zweeg eenige oogenblikken, en daaröp den gewonden foldaat aanziende, trok hij een ring, van geen groote waardij, van zijnen vinger, en gaf ze hem, zeggende: „Indien gij ontkomt, breng mij dan „dien ring in eigen perſoon weder.” De raad, welken de foldaat gegeven had, werd terſtond in het werk geſteld, en de ſlinkervleugel gered. — Om- trent eene maand daarna was de foldaat, PETER SCHREUTER geheeten, van zijne wonden genoeg herſteld, om te kunnen gaan. Hij liet zich toen bij

den Koning aandienen. Zijne Majesteit schonk hem den rang van Kapitein, en in deezen post kweet hij zich zoo wel, in den slag bij *Rosbach*, dat de Koning hem tot Major, en naderhand tot Luitenant-Kolonel aanstelde. Bij *Dresden* twijfelde de Koning wat hem te doen stond, en beval dat men om *SCHREUTSER* zoude zenden. Zijne Majesteit vroeg zijnen raad; hij gaf dien; dezelve werd gevolgd, en het gelukte. Weinig tijd daarna kreeg hij een regiment en den titel van Generaal-Major, en werd sedert tot Luitenant-Generaal verheven. Hij bezat, in het grootste gevaar, eene ongemeene bedaardheid, en daarboven zoo veel levendigheid van geest, dat de Koning veel genoegten nam in zijn gezelschap, en hem gaarne bij zich had.

77.

*Gevaarlijkheid der beeten van kwaadäartige,
of vertoornde Dieren.*

Dat de beeten van dolle honden en andere dieren ten uitersten gevaarlijk zijn, leert de dagelijksche ondervinding, en is genoeg bekend; dan, dat de beeten van dieren, welke kwaadäartig of vertoornd zijn, niet minder gevaarlijk zijn, of, ten minsten, dikwijls ijslijke gevolgen hebben, zal het volgend verhaal leeren, hetwelk door den beroemden Franschen Heelmeester *LE CAT* beschreeven is.

Op den 11den van Lentemaand, 1755. had *MATTHIAS GRON*, een gezonde boer te *Sottevilk*.

ville, negentwintig jaaren oud zijnde, en een zeer goed lighaamsgeftel hebbende, een vermaak met het gevogelte op zijn erf, dat hem flecht bekwam. Hij zag, naamelijk, onder hetzelfde een Woerd, of Mannetjes-Eendvogel, die zeer verliefd was op een wijfje van zijn foort, en hij wilde het vermaak eens hebben, om denzelven in zijne drift tegen te gaan; met welk oogmerk hij de Eend wegnam. De Woerd, welken de verandering, die men aan de voldoening van zijnen lust maakte, nog driftiger deed worden, en die voor zijne beminde alles vreesde, wat een Eendvogel vreezen kan, als hij haar in vreemde handen ziet, viel op den boer aan. Deeze was juist, op dat tijdstip, in eene houding, dat hij het hoofd dicht bij den grond had, zoo dat het dier hem met den snavel de bovenlip aan de linkerzijde vatte, en hem geweldig daaraan trok. De man maakte even weinig werk van deeze beer, als van den vijand, die hem dezelve toebragt. Ondertusfchen zwol echter de lip op, werd hard en veroorzaakte pijn, schoon 'er geene verwonding bij was. Na eenige dagen verspreidde zich het gezwel over het gezicht, den hals, ja zelf den arm, en 'er kwam koorts bij.

Een Heelmeester uit de voorftad van *St. Severé*, die zich te *Sotteville* bevond, en den boer bezocht, vond zijnen hals gezwollen en zeer hard, het gezicht en de oogen opgelopen, en de lippen met zweeren en korsten bezet. Hij opende hem daarom een ader op den arm; maar die goede men-

schen, welke niet gewoon waren met zieken om te gaan, haalden den Heelmeester niet weder. De toevallen aan den hals werden erger; namen ook de borst in, en maakten eene voorbereiding tot longontsteeking; doch waren altoos met de eerste en oorspronkelijke bovengemelde omstandigheden verzeld, die, naamelijk, der kwaadaartigheid.

De Abt GUERIN, oudste Secretaris der Academie, aan wiens huis de moeder van den boer dagelijks melk bragt, verhaalde mij deeze bijzondere ziekte. Ik kwam, des zondags, te *Sotteville*; maar de jongman was, vrijdags te vooren, toen ik het eerste bericht van zijne ziekte kreeg, gestorven. Ik kon dus enkel van zijne ouderen en de Heelmeesters de bijzondere omstandigheden te weeten komen, die ik verhaald heb.

Dewijl de dood van deezen man ongetwijfeld door de beet van den Woerd veroorzaakt werd, zoo waren het gezwel van de lip, van den hals en de brandige zweeren zoo veele kenteekenen, welke de vergiftige eigenschap van die beet te kennen gaven. Maar de beet van een Eendvogel kan onmogelijk voor vergiftig worden gehouden, ten zij men onderstelle, dat het speeksel van den vogel, door den toorn, met welken dezelve tegen den boer behebd was, zulk eene kwaadaartige eigenschap verkreegen had. Dit besmette, of vergiftige speeksel, moet door den inwendigen huid der lip van den gebeeten gedrongen zijn; het moet met zijn speeksel vermengd zijn geworden, en hem dus het vergif hebben medegedeeld,

deeld, hetwelk de kanaalen of buizen heeft aangestast van de deelen, die tot de afscheiding van het speeksel behooren, en daardoor alle de geesten en zenuwen van het ligchaam; waarop dan de koorts, en eindelijk de dood gevolgd is.

Deeze waarneeming (vervolgt de Heer LE CAT) komt mij voor, eene plaats te verdienen onder die, welke bewijzen, dat de beet van alle dieren, door eenen zekeren graad van toorn, vergiftig wordt; dat de vergiftige dieren alleenlijk zoodanig zijn, om dat zij, in deeze drift zijnde, bijten; waaruit men, derhalven, schijnt te mogen opmaaken, dat dit vergif, en mischien de meeste ziekten, hunnen zetel in de levensgeesten hebben.

78.

Twee kinderen uit doodsgevaar gered.

In den jaare 1772 las men, in de nieuwspapieren, uit *Zwartsluis*, in de Provincie van *Overtijsel*, het volgend verhaal:

„ In het begin van Sprokkelmaand, een man, met zijn zoontje, uitgegaan zijnde, werden zij onderweg gevolgd door eenen hem onbekenden hond, dien zij, wat moeite zij daartoe deden, niet konden verjaagen. Het kind schepte zoo veel genoegen in den hond, dat de vader, hoe zeer ook tegen zijnen zin, zich liet overhaalen, om het dier verder ongemoeid te laten volgen, en het mede naar huis te neemen. Weinig dagen daarna ging dit kind, met zijnen broeder, ook nog jong zijnde,

G 3

een

een boodſchap doen, in gezelfchap van zijnen nieuwen hond. Beide deeze kinderen begaven zich onvoorzichtig op het ijs, en vielen 'er door, midden in het zoogenaamde *Zwarte Water*. Vast en zeker zouden zij verdronken zijn, in het aanzien van zeer veele menſchen, die aan den oever van dat water kwamen toefſchieten, maar 'er met geen mogelijkheid konden bijkomen, om die kinderen te redden. Doch de getrouwe hond greep het oudſte kind eerst van achteren; maar dit mislukkende, vatte hij het bij het voorpand van deſzelfs kleederen, en haalde het uit het water; terſtond trok hij ook het kleinſte jongerje uit het ijs, en ſleepte hen beiden over hetzelfde naar land; alwaar zij, tot onuitspreekelijke blijfſchap van de ouders, en overgroote verwondering der menigte van ooggetuigen, behouden aankwamen."

79.

*Menſchenliefde met de grootſte opöffering
betoond.*

Daar men ulieden, waarde leezers! in dit boekjen voorbeelden van menſchenliefde, als onze navolging waardig, in gevallen van onderscheiden aart, vertoont, moet hier ook het volgend verhaal eens plaats vinden, ſchoon veelen uwer het welligt eerder zullen gehoord hebben. Maar offchoon dit waar moge zijn, welk rechtſchapen Vaderlander denkt niet gaarne bij herhaaling aan zijnen **WOLTEMADE?**

en

en hoort niet met genoegen, bij vernieuwing, van deszelfs lof gewaagen?

Den 1sten van Wiedemaand 1773, bevond zich een schip, uit ons Gemeenebest, naar de *Oost-Indiën* afgezonden, aan de *Kaap de Goede Hoop* liggende, in den deerniswaardigsten toestand. Door een' hevigen storm had het alle zijne ankers verloren, en was op een zandbank gedreeven, waar het van tijd tot tijd aan stukken stootte. Zoo zag men voor oogen, dat rasch het geheele schip vergaan zoude! Zoo waren zij, die zich daarop bevonden, in de uiterste verlegenheid, en riepen angstig om hulpe! Maar wie zou het waagen, tegen den stroom der hevig woedende golven op, daar heenen te roeien, om deeze ongelukkigen van het schip af te haalen? Hetzelve was maar driehonderd schreden van het land, doch niemand uit de menigte der aanbouwers durfde het bestaan, om zijn leven in een oogenschijnlijk gevaar te stellen, door poogingen aan te wenden tot redding deezer schipbreukelingen; tot dat eindelijk WOLTEMADE, een Kaapsch Burger, daartoe het kloekmoedig besluit nam. Deeze grijsaart, van zeventig jaaren, vroeg, in een soort van geestvervoering, „ of men het dan zoo zou aanzien, „ dat die menschen daar te gronde gingen, zon- „ der iets voor hun te doen?” En wanneer hem daarop geändwoord werd, „ dat men gaarne hulp „ zou willen bewijzen, als men maar konde,” zeide hij: „ die wil, kan ook!” liep daarop naar huis, haalde zijn paard, gaf het wat brandewijn tot versterking, ging daarop zitten, met de voeten vast in den stijgbeugel, en begaf zich dus in

het water. „Wat zult gij doen? zijt gij dwaas?” riep men hem toe. Maar zonder zich daaraan te stooren, worstelde hij met zijn paard door de golven, en kwam zoo eindelijk aan het schip. Nu riep hij aan de ongelukkigen: „hebt moed, en ver-
 „trouwt op GOD! ik zal voor u doen, wat ik
 „kan, en u den eenen voor, den anderen na
 „van het schip afhaalen. Twee van u moeten nu
 „afspringen, en zich houden aan den staart van
 „mijn paard; deeze zal ik dan met GODS hulp
 „aan wal brengen, en aanstonds wederkomen,
 „om anderen van u te haalen, maar alleen twee
 „te gelijk, en meer vooräl niet!” Op dit roepen sprongen twee menschen uit het schip, hielden zich vast aan den staart van het paard, en werden dus door WOLTEMADE gelukkig aan land gebracht. Verbaasd stonden de aanschouwers over den edelen ijver en moed des grijsaarts; de door hem geredde menschen baden hem bijna aan, door dankbaarheid en blijdschap. — Maar WOLTEMADE zag niet op hen, die gered waren, maar op die, welke nog gered moesten worden. Zijne vrienden mogten hem voorstellen, dat hij en zijn paard door den eersten togt te zeer afgemat waren, om denzelven nog eens te doen; hij liet zich daar van niet terug houden, door het angstig geschrei der ongelukkigen, in de nabijheid gehoord, nog meer begeerig geworden zijnde, om dezelve te redden. Ja, zonder de vermoeidheid van zich zelven, en van zijn paard, te achten, hield hij aan, de zich in doodsgevaar bevindende sche-

pe-

ellingen af te haalen: zoo dat hij tot zevenmaal toe, telkens twee perſoonen, op den oever in veiligheid bragt, en dus de redder van veertien menſchen werd. Maar toen waren 'er nog eenigen overig; en ook deeze nog te helpen, was zijne vuurige wensch. Voor de agtſte maal dan ging hij weder te water, kwam ook, zoo als voorheen, gelukkig aan het ſchip, riep, zoo als telkens: „maar twee! meêr niet!” doch dit was te vergeeſch! — Twee greepen den ſtaart van het paard, en een derde den toom. Nu werd de laſt te zwaar. Het mogt niet baaten, dat het paard alle zijne krachten inſpande, om zich boven te houden; WOLTEMADE mogt trachten, hetzelfde daarin behulpzaam te zijn; hij werkte daartoe zonder vrucht: het dier zonk — de drie menſchen, die daaraan hingen, werden een' prooi van de golven — en ook de edele WOLTEMADE, deeze voortreffelijke Menſchenvriend, deeze redder van zoo veelen — moest zijn leven laaten voor zijne broeders! — Wij wjden een' traan aan zijne gedachtenis! — Zij zal duurzaam in zegening blijven!

80.

Voorbeeld van eene lofwaardige daad.

In den herſt des jaars 1774 geraakte, in eenen vreesfelijken ſtorm, waarbij zeer veele ſchepen verongelukten, omſtreeks *Eiſeneur*, een ſchip op strand,

strand, hebbende reeds het gewoone noodteeken uitgestoken. Uit eenige vischersdorpen, aan den oever gelegen, kon men het schip op eenen grooten afstand zien, en de inwoners zagen wel het om hulp smeekend teeken, maar tevens de onmogelijkheid om de ongelukkigen indedaad bij te springen, uit hoofde der hevigheid van den storm. Drie mannen en twee jongens van deze strandbewoners ondernamen echter, om die manschap te redden. Dit opzet verbaasde den gantschen hoop der overigen, die het als eene vermetelheid beschouwden; ja zelf, in hunne oogen, scheen de ondergang van hun, die zich hiertoe wilden waagen, zoo zeker, dat zij hun geen boot tot deeze onderneming wilden geeven. Zij kregen 'er echter ten laaften een, en toen kon de steeds woedende storm hen niet méér verhinderen, hun voorneemen té uitvoer te brengen. Zij bereikten ook in de daad het schip. Maar welk een treurig gezicht vertoonde zich hier voor hunne oogen! al de manschap was reeds gestorven van de koude; alleenlijk bemerkten zij aan den Kapitein nog eenige teekenen van leven. Zij namen hem dierhalven in hunne boot, en bragten hem naar eene van hunne hutten. Door hunne zorg en koesteringen herleefde hij weder. Verbaazing, verwondering en dankbaare erkenenis vervulden zijne gantsche ziel, zoo dra hij vernam, wat 'er gebeurd was. Hij schonk hen zijn horologie en geldbeurs; doch deeze goede lieden weigerden zijn geschenk aan te neemen: zij hadden hun loon reeds in het

ge-

gevoel en getuigenis hunner harten ontvangen , en ondervonden sedert , dat de Voorzienigheid alle edele daaden niet onbeloond laat.

De dankbare Kapitein verhaalde overal , waar hij kwam , de geschiedenis van zijne redding. Een rijk man , een voornaam *Deensch* Heer , werd daardoor zoo getroffen , dat hij ieder van deeze vijf vischchers een jaargeld van 25 Rijksdaalers vermaakte. Als 'er een van hun sterft , wordt zijn aandeel onder de overigen , die nog in leven zijn , verdeeld , en als 'er nog maar één overgebleeven is , moet deeze de gansche som van 125 Rijksdaalers jaarlijks , tot aan zijnen dood , genieten.

NEGENDE AFDEELING.

81.

*Een bewijs der rechtvaardigheid van
Keizer JOSEF II.*

Een Juwelier , te *Wenen* , had eenen Edelman eenige juweelen voor zekeren prijs aangeboden : maar deeze hield zich als of hij zich nog niet be- raaden konde , welke hij daar uit kiezen zoude ; hij verzocht daarom den Juwelier , de juweelen eenen dag in zijn huis te laaten blijven , opdat hij 'er die mogt uitzoeken , welke hem het best behaagen zouden. De Juwelier stelde vertrouwen in de

de eerlijkheid des Edelmanns, en liet hem een geheel kistjen met juweelen achter. Des anderen daags kwam hij weder, zoo om dit kistjen af te haalen, als om te verneemen, welke juweelen de Edelman nu koopen wilde. Doch de Edelman stelde zich als geheel vreemd aan, en betuigde 'er niet van te weeten, dat hij juweelen van hem ontvangen hadt. De Juwelier mogt 'er op zweeren, dat hij hem het kistjen had toevertrouwd, en elken steen noemen, die daarin geweest was; alles was te vergeefs: de Edelman bleef hardnekkig ontkennen, dat hij iets met hem over juweelen had uitstaan.

Daar nu de Juwelier geen bewijs tegen hem in handen hadt, zoo wist hij geenen anderen raad, dan zich te wenden tot Keizer JOSEF DEN TWEEDE, hoopende van deszelfs bekende rechtvaardigheid, dat hij hem zijnen eigendom weder bezorgen zou. Met traanen in de oogen klaagde hij den edelen Monarch zijnen nood. Deeze was zeer verontwaardigd over de laagheid des Edelmanns, die den Juwelier op eene zoo schandelijke wijze bedrogen hadt, en dacht op middelen, om den bedrieger in het naauw te brengen, en van zijne misdaad te overtuigen. Hij liet den Juwelier in het naaste vertrek gaan, en daarop den Edelman roepen, om oogenblikkelijk bij hem te komen. Deeze verscheenen zijnde, vroeg hem de Keizer naar de juweelen; maar hij hield stijf en sterk staande, ja bezwoer het, dat hij den Juwelier met zijne juweelen niet gezien had. De Kei-

Keizer liet hier op den Juwelier ook binnen treden, en hoorde hen tegen elkander; maar de Edelman bleef bij zijn voorig zeggen, en noemde den Juwelier eenen bedrieger en eerroover, daar hij hem iets afvorderde, dat hij hem toch niet had gegeven. De Keizer dacht intusschen een ander middel uit, waar door hij de waarheid aan het licht wilde brengen. Hij liet den Juwelier uit het vertrek gaan, en beval toen den Edelman, een briefje aan zijne vrouw te schrijven, van deezzen inhoud: „Allerlieffste vrouw! wanneer gij uwen man bij „het leven, en in vrijheid behouden wilt, zoo „geef bringer deezes het kistjen met juweelen, „het welk de bekende Juwelier ons gisteren ge- „laaten heeft,” enz. Keizer JOSEF liet dit briefje oogenblikkelijk bezorgen, en hield, onder des, den Edelman bij zich. De vrouw, het briefje ontvangende, erkende de hand van haaren man, en twijfelde dus niet, of de zaak zou wel recht zijn. Zij gaf daarom den bringer van hetzelfde het kistjen met juweelen, en deezze stelde hetzelfde den Keizer ter-hand. — Nu gaf deezze hetzelfde aan den rechten eigenaar terug, die zich, ten uiterste verheugd, voor des Keizers voeten nederwierp, en hem dus dankte voor zijn wederverkreegen goed. Maar de Edelman, gelijk men wel kan denken, ontving eene welverdiende, gestrengte straf.

*

§ 2. Zeld-

www.libtool82.m.cn

Zeldzaame gewoonte te Venetiën.

Het gebeurde eens te *Venetiën*, dat een bakker bij eenen man gevonden werd, die dood gestookten was; een mes stak in het lijk, en de bakker had toevallig eene scheede in zijn zak, welke allerjuist voor dat mes pastte. Hierop werd de arme hals veroordeeld en gehangen, schoon geheel onschuldig aan den moord, gelijk bleek, korten tijd, nadat hij ter dood was gebracht. Dit geval gaf aldaar den oorsprong aan eene opmerkenswaardige gewoonte, dat, naamelijk, een gerechtsbediende, ten dien einde aangesteld, eer het vonnis over eenen misdadiger, die overtuigd is geworden, geveld werd, den Rechter toeriep: *Ricordatevi del povero fornaro*, dat is: *gedenk aan den armen bakker*.

Deeze gewoonte duurde veele eeuwen; maar onlangs heeft zij opgehouden: 't welk, onzes oordeels, niet had moeten geschieden.

83.

*Wat kan vermoeden niet al van nadeel
weezen!*

In den Jaare 1779, werd te *Florence* iemand vermoord gevonden, die onkenbaar in zijn gezicht was, door de veele dolksteeken, waarmede hij

80-

gewond was, doch uit wiens papieren en brieven het scheen, als of hij VALARAS geheeten was. Deeze had wel een zekere Dame bemind, welke thans gehuwd was met zekeren DORSINO, met wien hij, over medevrijrij, verscheiden reizen geduëlleerd had, en die, van een ondraagelijk jaloers character zijnde, om een haverklap vocht. Een dag, voor dat de moord geschiedde, verweet DORSINO, in het bijzijn van veele menschen, aan zijne vrouw, dat zij zoo vol gedachten was, 'er bijvoegende: „Denk toch niet meêr „aan uwen VALARAS: want ik verzeker u, dat „gij hem nooit weêr zult zien of spreken.” — Deeze gezegden, gevoegd bij het geen gebeurd was, en vergeleeken met de brieven, die men bij het lijk gevonden had, bragten DORSINO onder een allerhevigst vermoeden: althands hij werd gevat en in hechtenis gebragt. Stout alles ontkennde, bragt men hem op den pijnbank, waarop hij, door de pijn, beled, dat hij den moord had begaan, door jaloersheid tot denzelven aangedreeven zijnde. — Hij werd veroordeeld, om op het schavot te sterven. Een zijner vrienden, volgens gewoonte dier plaats, tot hem vrijen toegang verkreegen hebbende, bragt hem vergif, om alzoo de schande van het schavot te voorkomen; DORSINO slopte het in, en stierf. — Zes maanden daarna komt VALARAS, die voor zijne gezondheid eene langduurige reis buitenslands had afgelegd, in persoon in de Stad; ieder stond verwonderd hem te zien, en deelde hem eerst mede, wat 'er gebeurd

beurd was. VALARAS vervoegde zich daarop bij den Rechter, en verklaarde, dat op dien tijd zijn dienaar van hem was afgeloopen, en hem veel geld en papieren had ontfloolen; dat deeze, bij zijne komst in de voorstad, in zekere herberg geweest was, en aldaar verschil had gehad met verscheiden knaapen, welke dien zelfden avond, uit hoofde van afzetterij, waren opgepakt. De Rechter beijverde zich, deeze knaapen, die nog vastzaten, te verhooren; welke den gepleegden moord bekenden, en verklaarden, dat zij, met den vermoorden, de deur van de herberg waren uitgegaan, met oogmerk, om, na hem van alles beroofd te hebben, hem te vermoorden, doch dat zij in dat voorneemen verhinderd waren geworden, door dien men hen in hechtenis had genomen.

Zij ondergingen alzoo de straf, welke anderzins onrechtvaardig op DORSINO zoude zijn toegepast geworden.

84.

*Woede van een' Turk, over de belediging
aan zijn baard gedaan.*

In het jaar 1787 bevond zich in *Parijs* een Turksch Heer, genaamd ALI MUSTAPHA, geboortig van het eiland *Candia*. Deeze Turk, die van eenen driftigen en oploopenden aart was, reisde door *Europa*, op eene zeer zuinige en minstkostbaare wijs, zijnde alleenlijk vergezeld door een
man-

mansperfoon, die hem voor tolk diende. Op zeker dag begaf hij zich, met zijnen tolk, aan boord van een vaartuig, dat de rivier *de Seine* moest opvaaren. Dan, nauwelijks aan boord zijnde, viel hij, dewijl het weer zeer heet was, in slaap. Drie soldaaten, die insgelijks aan boord waren, dreeven den spot met den Turk, en wilden zijn baard met een brandend stuk papier aansteeken. De tolk, die den woesten en oploopenden aart van den Turk reeds, bij ondervinding, kende, en duchtende de gevolgen, raadde hen dit sterk af; doch het mogt niet baaten; zij volvoerden dit noodlottig voorneemen. De Turk ontwaakte rasch, en bevindende wat men bedreeven had, getaakte hij in de uiterste woede, en ongelukkig een bijl zende liggen, vatte hij denzelven op, sloeg eerst zijnen tolk, daarna een minne met haar kind, en vervolgens de drie soldaaten, de herssens in. Van de andere reizigers sprongen 'er eenigen over boord; doch een man, die een zwaard had, stelde zich tegen hem; maar niets was tegen zijne woede bestand; deeze werd al mede een slagtoffer daarvan; tot dat eindelijk een ander, die een geladen pistool bij zich had, den Turk 'er mede trof, en dus een einde van het bloedvergieten maakte, doordien de Turk nederviel en toen gegreepen werd. Hij stierf drie dagen daarna, den 6den van Herfstmaand, 1787, in het hospitaal te *Sens*, aan de gevolgen van de wonde, die hij door het pistool gekreegen had.

*Voorbeeld van ouderliefde, door den Koning
van Zweeden beloond.*

De Koning van Zweeden, GUSTAVUS DE DERDEN, (die, in het jaar 1772, in zijn eigen paleis, op een Bal, geschooten werd, zoo dat hij, eenige dagen daarna, aan de gevolgen van zijne bekomen kwetsuur, overleed) eens de wapenschouwing over zijne krijgsbenden doende, reed, bij die gelegenheid, te paard, door een klein dorp, in het welke hij een jong, maar zeer mooi boerenmeisje, met bloote voeten, aan een put bezig zag met water te scheppen. De Koning haar gevraagd hebbende om te drinken, bood zij hem het water, met zeer veel natuurlijke bevalligheid, aan. *Wel, mooije meid!* zeide de Koning, *wilt gij met mij mede naar Stokholm gaan? ik zal maaken, dat gij het daar beter zult hebben.* Zonder zich eenigzins te bedenken, gaf het boerinnetje den Koning ten andwoord: *Dat zou ik wel willen doen: want ik heb wel verlangen om mijn fortuin te maaken, en stel ook wel vertrouwen in uwe belofte; maar het is mij niet mogelijk om mede te gaan; want mijne moeder, die arm en ziek is, heeft, buiten mij, niemand, om haar te helpen en op te passen; en daarin zou ik mijn' plicht, om al het waerelds goed, niet willen verzuimen. — Waar is uwe moeder?* vroeg de Koning. *In dat klat-*

kleine huzje, gaf zij ten antwoord. De Monarch, 'er in gaande, hoorde eenige zuchten, en rond ziende, zag hij, op eenige planken, met een weinig stroo bedekt, eene oude vrouw liggen, die overstelp't van ongemakken scheen te weezen. De Koning, door dit gezicht zeer bewogen zijnde, zeide: *Wel, arme moeder! ik beklaag u*. Helaas, mijnheer! zeide de zieke, ik zou nog meer te beklagen zijn, indien ik die braave dochter niet had, die, door haaren arbeid en oppassing, mijn leven tracht te verlengen, hetwelk ik hoop, dat GOD haar vergelden, en haar 'er voor zegenen zal; stortende, terwijl zij dit zeide, zeer veele traanen. GUSTAVUS, die mogelijk nooit meer aandoening had gehad van het vermaak, hetwelk hem zijn hooge rang konde verschaffen, tot het oefenen van weldaadigheid, dan in dit geval, zeide hierop tegen het meisje: *Gaa zoo maar voort* (terwijl hij haar een beurs met geld overgaf) *met uwe moeder op te passen, en ik zal, in het vervolg, voor u beiden zorg draagen. Uw deugdzaam gedrag verdiende, dat gij met den braafften man in Zweeden trouwde. Vaarwel, lieve meid! ik ben uw Koning*. Zijne Majesteit, te Stockholm terug gekomen zijnde, beval, op het lijf van de moeder een jaargeld te stellen, hetwelk, na haaren dood, op de dochter moest vervallen.

*Zonderlinge gebeurtenis, eenen Hamburgschen
vischer bejegend.*

In Hooimaand van het jaar 1791, zag een Hamburgsche vischer, drie mijlen van *Helgoland*, in zee, eene flesch drijven, en dezelve opgevischt hebbende, vond hij daarin een brief, van den volgende inhoud:

*Aan den Eerwaardigen Heere DOBIE,
te Eäglesham, bij Glasgow.*

Aan boord van het schip *Arah*, van *Leith* naar *Italië* gedestineerd, doch op het punt van te zinken.

„Mijn lieve Vader! Daar 'er geen hoop meer is u immer weder te zien, en ik hier met zeventien zielen moet omkomen, vind ik mij verplicht u te schrijven, en te waagen, of mijn brief, in deeze flesch, den oever zal bereiken; vertrouwende op de menschlievendheid van den vinder, dat hij hem op de post bezorgen zal.

„In den voorigen nacht kreeg ons schip een lek, waardoor het zoo vol water geraakte, dat alle hoop, om het vlot te houden, verloren is; daarenboven werd onze boot, een weinig tijds voor dat wij het lek kreegen, ter zijde van het schip,

aan

aan stukken geslaagen; derhalven zullen wij in den onbarmhartigen afgrond moeten verzinken.

„Ik ben zeer getroost, hoopende en vertrouwend op den Almagtigen, wegens de vergeeving mijner zonden; te gelijk bid ik u, om GODS wille, dat gij zorgt voor het kind, daar BETTY BLACK mij als vader van genoemd heeft, en over welke logchening ik GOD om vergeeving smeek. Dewijl u niets meer van uwen ongelukkigen zoon overblijft, zoo hoop ik, dat gij voor het kind zult zorgen, gelijk ik voorgenomen had te doen. Ontvang mijnen zegen voor mijne moeder, en zeg haar, dat mijn hart hevig voor haar klopt, die met zoo veel tederheid heeft opgekweekt, haaren ongelukkigen zoön,

JOHN DOBIE.”

Ik verlaat mij op de menschenliefde van een ieder, die deezen vind, om hem op de post te bezorgen. GOD zegen u allen, en heeft wel in eeuwigheid!

De vischer, dien brief te *Hamburg* bij een Koopman gebragt hebbende, werd dezelve door hem aangenomen, en, met de post, aan deszelfs adres verzonden.

87.

Andere voorbeelden van euderliefde.

Geduurende het schrikbewind van den wreedem

H 3

20-

ROBESPIERRE, in *Frankrijk*, zat 'er, te *Lijon*, een man in de gevangenis, genaamd DELLEGLACE, die naar de Conciergerie te *Parijs* moest overgebracht worden. Zijne dochter, die haar vader in de gevangenis was bijgebleeven, verzocht, toen men hem zoude wegvoeren, dat men haar mede op het rijtuig wilde neemen; doch dit werd haar geweigerd. Dan, zonder acht te slaan op de zwakheid van haar ligchaamsgestel, vatte Mejuffer DELLEGLACE den wagen, die haaren vader wegvoerde, en volgde die meer dan honderd uren ver. Wanneer zij 'er zich van verwijderde, was het alleen om haaren vader vooruit te gaan, om hem op de plaats, daar zij stonden aan te komen, eenige spijsen te bereiden, of voor hem eenig dekfel te bedelen, hetwelk dienen kon om zijnen slaap te bevorderen, in de onderscheiden gevangenisfen, waarin hij moest vernachten. Op deeze wijs vergezelde zij hem tot aan de deur der Conciergerie te *Parijs*, die eindelijk vader en dochter van een scheidde. Op hoop van de Rechters te zullen vermurwen, ging zij, drie maanden lang, alle morgens, hunne rechtvaardigheid en menschlijkheid inroepen, en verwierf daardoor eindelijk de vrijheid van haaren vader. Verblijd over den gelukkigen uitflag haarer poogingen, geleidde zij den oorsprong van haar leven naar zijn huisgezin terug; doch onder weg werd zij, in eene herberg, dood krank, ongetwijfeld uitgeput door al te zwaare vermoeijenissen, aan welke zij zich had blootgesteld. De vaderlievende dochter mogt
het

het genoeg niet genieten, om den ouden man in zijn huis terug te brengen. Zij stierf in de armen van haaren vader, zich echter gelukkig achtende, haare rust, en zelf haar leven, aan de redding van het zijne te hebben opgeëfferd.

Als nog uitmaakende een ander voorbeeld van Ouderliefde, diene mede het volgende bericht onlangs, in onze Nieuwspapieren, uit de *Peterburgsche Hofcourant* opgegeeven, „als een treffend gedenkstuk „van reine deugd en waare grootheid van ziel.”

Onder de voorige regeering (*) werd de Vaandrig LUPALOW naar *Siberie* verbannen, werwaarts zijne vrouw en zijne nog nauwelijks volwasene dochter hem volgden. Laatsgenoemde, door de ellende van haaren Vader in den hoogsten graad getroffen, en geheel beziel met de gedachte, dat zij wellicht zijne vrijheid zou kunnen bewerken, ondernam, in weêrwil van het gesmeek haarer ouders, die haar de schijnbaare onmogelijkheid van eenen gelukkigen uitslag aantoonen, de reize naar *Petersburg*. In een zeer armoedig gewaad, en zonder geld, geen' honger, koude en vermoeijng ontziende; kwam zij, na eene reize van vijfhonderd Duitfche Mijlen te voet afgelegd te hebben, behouden in deeze hoofdstad aan. Zij wendde zich dadelijk tot de Vorstin D. A. T. van wier voortreflijk karakter zij veel had hooren spreken; vond bij deeze edele Vorstin troost en bescherming, en geraakte door haar in kennis met den braaven Raadsheer O. P. K., die beloofde haare poogingen met

na-

(*) Die van PAUL den eerften.

H 4

indruk te zullen ondersteunen. Deeze belofte werd ook getrouwelijk vervuld: de tot het onderzoek van zoodanige zaken aangestelde Commissie, overhandigde eene Memorie aan den Keizer, en LUPALOW kreeg zijne vrijheid weder. Het bevallig en edel meisje is thands, na overal met die blijken van achting ontvangen te zijn, waarop eene verhevene deugd altijd aanspraak heeft, wederom afgereisd, om aan haaren vader de blijde tijding van zijne verlossing te brengen, en in zijne armen de zoo streelende belooning te genieten, welke de vrucht is van het zalig bewustzijn, dat men zijnen pligt betracht heeft. Zij heeft vóór haar vertrek van den Keizer twee duizend, van den Grootvorst CONSTANTIN vijf honderd, en van Particulieren vijftien honderd roebels ten-geschenke' ontvangen, welke gezamenlijke sommen voor haar in de Bank belegd zijn.

88.

*Men moet zijnen pligt betrachten, zonder
eierzucht.*

Dat eierzucht maar al te veel de drijfveder is van onze daaden en handelingen, kan niet ontkend worden; men moest voorzeker méér zijnen pligt betrachten, uit overtuiging van zijne verpligting daartoe. Het volgend voorbeeld kan ons daartoe opwekken.

In

In den jongstverloopenen oorlog werden den Keizer **FRANS DEN TWEEDEN**, door veelen zijner onderdaanen, vrijwillige geschenken in geld ter hand gesteld, opdat hij des te beter het Vaderland beschermen mogt. Zoo kwam 'er onder anderen, in den jaare 1793, een boer, die, deeze woorden spreekende: „ ik breng ook wat, ” duizend guldens voor den Keizer op tafel lag. De Keizer verwonderde zich over de genegenheid des boers, door het geeven van zulk een aanzienlijk geschenk betoond, en vroeg hem daarom: „ Wie zijt gij? en waar woont gij? ” Had hem de boer dit gezegd, zoo zou deeze welligt daaröver zijn verëerd en geroemd geworden met lofspraaken in de nieuwstijdingen, of op eenen andere wijze, maar, daar de boer hem dit geschenk, niet uit eerezucht, maar uit liefde en trouwe, gebragt had, andwoordde hij den Keizer zeer kort: „ dat „ zal niemand weeten, ” en ging daarmede heen. De Keizer zond hem eenige dienaars na, die hem nogmaals naar zijnen naam en woonplaats vraagen moesten: maar deezen gaf hij op hunne vraagen daarömtrent lagchende dit bescheid: „ meent „ gij dat ik het u zeggen zal, daar ik het den „ Keizer niet gezegd heb? ”

In Wijnmaand van het jaar 1801, las men, in verscheiden Hollandsche nieuwspapieren, eene bekendmaaking, welke waardig is, ter naavolging voor anderen, dien een dergelijk geval mogt gebeuren, herinnerd te worden. De bekendmaaking was van den volgende inhoud:

„ De erfgenaamen van den, voor eenige jaaren, te *Maastricht*, overleeden Heer Generaal „ DE SCHMIDT, worden verzocht, zich aan de „ ondergeteekende te adresseeren, welke onlangs, „ op eene verkooping van meubelen van voornoemden Heer Generaal, te *Maastricht*, gekocht „ hebbende eene mahognijhouten Secretaire, daarin „ ontdekt heeft een verborgen kastje, waarin effecten en eene som gelds, in verscheiden specien, dewelken de ondergeteekende zich tot „ pligt reekent, aan den rechten eigenaar terug te „ geeven. 'Er wordt nochtans verzocht, van „ zich niet dan met echte bewijzen, die het „ recht tot die erfenis klaar en duidelijk aantoonen, daaromtrent te melden.”

JEANNETTE MARIE CLAUS,

WEDUWE VAN

CHRISTIAAN FRIEDERICH CLAUS.

Aken,

den 13. October, 1801.

90. Een

Een getrouw onderdaan.

Bij eenen fellen brand, in zeker huis, te *Weenen*, begaf Keizer JOSEF DE TWEEDE, in eigen persoon, ten einde door zijne tegenwoordigheid het spoedig blusfchen van denzelven aantemoedigen. Een handwerksman, die het bemerkte, dat zich de Keizer in gevaar bevond, waarschuuwde hem daar voor, en bad hem weg te gaan. De Keizer zag eens om, of het gevaar werkelijk zoo groot ware; maar terwijl hij dus met weggaan talmde, greep hem de handwerksman met drift aan, trok hem uit den weg, en bragt hem op eene plaats, daar hij veilig was. Naauwelijks stond de Keizer daar, of men zag het huis, dat in brand stond, instorten, en de gloeiënde balken daar van vielen juist daar ter neder, waar de Vorst, voor weinige oogenblikken, gestaan had. Nu reikte hij zijnen redder zijne beurs vol goud toe, ter belooning; maar de handwerksman nam die niet aan, betuigende: „wat ik gedaan hebbe, deed ik uit liefde, en die kan niet betaald worden. Maar mag ik om eene gunst bidden, zoo is het voor mijnen na- buur; deeze is een eerlijk en vlijtig man, maar zoo arm, dat hij niet in staat is baas te worden, en zich het noodige gereedschap aan te schaffen.” De Keizer vervulde zijnen wensch, en begiftigde den armen buurman rijkelijk. Maar

ter

ter eere van zijnen redder liet hij gouden penningen slaan, waarop deeze, wegens zijne getrouwheid, geroemd werd.

TIENDE AFDEELING.

91.

Eendragt maakt Magt.

Zeker Koning, die verscheidene kinderen had, ontbood die allen bij zich, toen hij op zijn sterfbed lag, en liet eenen bundel pijlen brengen, die aan elkander waren vastgebonden. Nu gebood hij aan elk van zijne kinderen, dat zij dezelve in dien staat zouden breeken; zij beproefden dit ook wel te doen, maar geen van allen was daartoe in staat. Hij liet daarop dien bundel los maaken, en ieder van hun een' pijl geeven, wanneer hij zijn bevel herhaalde, dat zij deeze pijlen breeken moesten. Nu kon elk dat met weinig moeite doen. „Ziet „daar,” zeide hierop de vader: „hoe nood- „zaaklijk het voor uïleden zij, na mijnen dood in „eensgezindheid met elkander te leeven! wanneer „gijl. dat doet, zal uw geluk niet ligt verbroken „worden: maar zo gij u door twist en twee- „draght van elkanderen scheurt, zal het daarmede „rasch gedaan zijn; leert dit van deeze pijlen, „en neemt dit bestendig in acht.” Had deeze Koning dit niet zeer wel begreepen, waarde leezers? en dachten onze Voorouders 'er niet juist

zoo

zoo over, wanneer zij tot het Wapen van dit Gemeenebest eenen bundel met zeven pijlen aan namen, daarbij voegende de spreuk: *Eendragt maakt Magt?*

92.

Geduld overwint alles.

De sterkte van het geduld, of de waarheid van de spreuk: „het geduld overwint alles,” kan ook uit het volgende blijken. Zeker arm man zocht hout in een bosch. Daarmede bezig zijnde, zag hij een' voornaam Edelman aankomen, doch deeze ontdekte hem niet. Deeze Edelman nam een papler uit den zak, las het met een treurig gelaat, verscheurde het, en nam daarop een pistool, om zich zelven voor den kop te schieten; maar... het ging niet af. De arme man liep daarop, zoo schielijk mogelijk, naar hem toe, en rukte hem het pistool uit de hand, om hem voor zelfmoord te bewaaren. De Edelman greep daarop naar zijnen degen, en wilde zijnen redder doorsteeken. Maar deeze toonde zich hier bij zeer onverschrokken, en riep uit: „Stoot maar toe! ik vreeze den dood „even zoo weinig als gij; maar ik heb meer moed, „om aan de rampen deezes levens het hoofd te „bieden. Meer dan twintig jaaren heb ik in „armoede en kommer geleefd, maar ik heb ge- „leerd, alles met geduld te draagen, en laar het „alleen aan god over, wanneer Hij van mijn „ellendig leven een einde wil maaken!” Deeze

aan-

anspraak was ook van eene goede uitwerking op den Edelman, die, door deeze taal des vertrouwens op GOD, tot nadenken kwam, daar door van zijn rampzalig voorneemen en vertwifelen af, en alzoo tot betere gevoelens gebragt werd.

93.

De ongelukkige fluistering.

Onder de Edelen, door de herroeping van het Edict van *Nantes*, uit *Frankrijk* verdreeven, bevond zich de Graaf DE ROYE, die, met zijne vrouw, een zoon en twee dochters, naar *Deenemarken* vlugte. Nademaal hij den rang van Luitenant-Generaal in *Frankrijk* bekleed had, werd hij door den Koning van *Deenemarken* tot Groot-Marschalk benoemd, en met de Ridderorde van den Olifphant begiftigd. Hier door vond hij zich, op eenmaal, op eenen, met zijnen rang overeenkomstigen voet, aan het *Deensche* Hof geplaatst; doch de Graavin maakte zich aan eene onbetaamelijkheid en onbeleefdheid schuldig, welke zijn goed geluk omverre stier.

Het is bij de Koningen in het Noorden gebruikelijk, dat zij met hunne Hovelingen eeten, en dienvolgens hadden de Graaf en de Gravinne DE ROYE, met hunne kinderen, de eer, dikmaals aan 's Konings tafel te spijzigen. Op zekeren tijd gevoelde de Graavin zich zoo getroffen, door den zeldzaamen opschik der Koninginne, dat zij, zich

zich tot eene van haare dochters keerende, haar influisterde: *Dunke u niet, dat de Koningin zeer veel gelijkt naar Madame PANNACHE?* — Schoon de vraag in het Fransch en zeer stillerjes geschiedde, hoorde de Koningin dezelve, en vroeg terstond, wie Madame PANNACHE was? De Graafvin was ontzet, en antwoordde: „ dat het eene „ beminnelijke Fransche Hofdame was.” De Koningin echter, de verlegenheid van Mevrouw DE ROYJE bemerkte hebbende, was ongerust over die vergelijking, en schreef aan den *Deenschen* Gezant te *Parijs*, dat hij haar moest berichten, welk een soort van mensch Madame PANNACHE was, haar ouderdom, toestand, en op welk een voet zij aan het Hof te *Parijs* leefde; daar bij voegende, dat hij wel op zijne woorden moest letten, dewijl zij belang had, om in dit stuk wel onderricht te worden.

De Gezant stond versfeld over dat verzoek, en schreef der Koninginne ten antwoord: „ Dat hij zich „ met geen mogelijkheid konde verbeelden, hoe de „ naam van Madame PANNACHE haar ter ooren „ gekomen was, en nog minder, hoe en waarom zij „ 'er zich zoo veel aan kon laten geleegeu liggen, „ om het karakter te weeten van zulk een nietsbe- „ duidend schepsel. — Zij is (schreef hij verder) „ een klein schrompelig wezen, een oud vel, met „ gedrochtelijke dikke lippen; een soort van bede- „ laarster, die ten spot en speelbal verstrekt van „ het geheele Hof. Somsjds wordt zij ten Hove „ verzocht, om den avondmaaltijd, bij te wonen

VAN

„ van den Koning, den Dauphin, en de Dauph-
 „ ne, het zij te *Partijs* of te *Versailles*. Het
 „ gezelschap maakt zich dan met haar vrolijk,
 „ door haar te tergen. Zij wordt dan woedende,
 „ en scheldt uit al haar magt; bij welke gelegen-
 „ heid zij somtijds zeer hoonende uitdrukkingen
 „ gebruikt, en ongezoute waarheden zegt tegen
 „ hen, die haar geplaagd hebben, tot groot ver-
 „ maak van het Koninklijk Gezin. Men steekt haar
 „ de zakken vol suikergebak en andere dergelijke
 „ dingen. Deeze geeft haar een stuk geld; een ander
 „ tikt haar op den schouder: doch zoo bijziende
 „ zijnde, dat zij niet kan ontdekken, wie het
 „ gedaan heeft, laat zij zich in woede uit tegen
 „ hem, die het naast bij haar staat, of het eerst
 „ voorkomt. Met één woord, Madame PANN-
 „ CHE is een tijdverdrijf in elk gezelschap, waar
 „ zij komt.”

Op dit schrijven was de Koningin zoo ver-
 stoord, dat zij de Graavin nooit weder onder haa-
 re oogen wilde zien. Zij verzocht den Koning, dat
 hij deel wilde neemen in haare gevoeligheid. De
 Koning was zeer onvergenoegd, dat twee vreemde-
 lingen, die hij ten Hove ontvangen, en met zoo veele
 gunstbewijzen beschonken en vereerd had, de Ko-
 ningin op zulk eene verregaande wijze bespotteden.
 Veele *Deensche* Edelen en Staatsdienaars, jaloers over
 het aanzien en den invloed deezer vreemdelingen ten
 Hove, voegden zich bij de verstoorde Vorstinne;
 zoo dat de Graaf DE ROYE, niet langer tegen
 deezen stroom van ongenade kunnende opzeilen,
 zich

zich genoodzaakt vond, *Deenemarken* te verlaaten. Hij zwierf eenigen tijd met zijn huisgezin, geheel onzeker ten aanzien van hun lot; tot dat eindelijk Koning JACOBUS hem in *Engeland* ontving, en den Graave het *Iersche* Adelschap van *Lifford* schonk, welken titel zijn zoon naderhand aannam.

94.

Over den oorsprong van het woord

PASQUILLEN.

In de Stad *Rome* heeft men een plein, hetwelk den naam draagt van *Plein van Pasquin*, naar een oud gebroken beeld van dien naam, aan hetwelke veelerlei soort van smaad- en spotschriften, die dikwijls uitermaaten steekelig zijn, zelfs tegen den Roomschen Godsdienst en den Paus, aangeplakt worden; waarom men gewoon is, die schimp-schriften den naam van *Pasquillen* te geeven; de antwoorden op deeze spotschriften vindt men doorgaands kort daarna aan het beeld van *Marforio*, staande aan eenen anderen hoek van de Stad.

LETI verhaalt, in het *Leven van SIXTUS DEN VIJFDEN*, dat, toen deeze Paus van *Rome* geworden was, hij zijne zuster KAMILLA, zijnde eene waschster, tot den rang van Prinses verhief; doch weinige dagen daarna, zag men het beeld van *Pasquin*, met een vuil en morsig hemd omhangen. *Marforis* vroeg daarop: *Waarom hij zulk een vuil hemd aan had?* en hij gaf ten antwoord: *Om dat*

de Paus van mijne waschvrouw eene Prinses ge-
maakt heeft. Welke vinnige schimpfschoot SIXTUS
dermaate trof, dat hij de sterkste onderzoeken-
gen liet doen, om den opsteller 'er van te ontdekken;
doch dit te vergeefsch zijnde, liet hij, bij een
openbaar Plakaat, afkondigen, dat hij, op zijn
Pauslijk woord, duizend pistoletten aan den Au-
theur beloofde, en hem het leven zoude schenken,
indien hij zichzelf ontdekte; maar daartegen met
de galg bedreigde, wanneer hij door anderen zou-
de uitgevonden worden. De maaker van deezen
steekenden schimpfschoot was dwaas genoeg om zich,
uit begeerte naar de duizend pistoletten, bij den
Paus aan te dienen. SIXTUS voerde hem hierop
te gemoet: *Wij zijn verplicht u ons woord te hou-*
den, en daarom schenken wij u het leven, en be-
geeren dat u het geld zal gegeven worden. Hij
deed hem ook op staanden voet het geld, in zijne
tegenwoordigheid, toetellen; doch voegde 'er toen
bij: *Wij hebben u het leven en de pistoletten be-*
loofd en ook gewillig gegeven; maar wij hebben
in ons gemoed het vermogen behouden, om u de
handen en tong te doen affnijden, opdat gij dier-
gelijke schimpreden niet meer zouds kunnen
schrijven of spreken; waarna hij beval, dat men
hem, op staanden voet, de handen zouden af-
kappen en de tong doorbooren. Dan, in weer-
wil van deeze strenge behandeling, werden 'er, zelfs
ten tijde van deezen zelfden SIXTUS, nog dagelijke
schimpfschriften aangeplakt; en het is tot heden
toe in gebruik gebleeven, deeze gezegde beelden-
brokken tot zulke einden te gebruiken.

95. De

Een Keizer van China van dronkenschap afgebragt, door het beleid van eenen zijner Hovelingen.

KAM-HI, Keizer van China, had zulk eenen smaak in den Europeischen wijn gekreegen, dat zijn tafel 'er altijd wel van voorzlen moest weezen, en hij 'er ook doorgaans rijklijk van dronk. Op zekeren dag, beval hij een der Mandarijnen, die zijn grootste gunsteling was, met hem te drinken, hetwelk hij toen zoo sterk deed, dat hij dronken werd, en vervolgens in eenen diepen slaap viel. De Mandarijn, met reden vrezende, dat de Keizer zich aan die onmaatigheid zoude gewennen, en de gevaarlijke gevolgen daarvan voorzienende, ging naar het vertrek der wachters, welke gewoonlijk de bevelen van den Keizer ter uitvoer bragten, en zeide tegen hen: „Mannen! de Keizer is dronken, en 'er is reden, om te vreezen, dat hij het zich zal aanwennen, om dagelijks buitenspoorig te drinken; dat de wijn zijn gemoedsgestel, hetwelk reeds heftig genoeg is, nog heviger zal aanzetten, en dat hij, in dat geval zijnde, zijne beste vrienden niet zal spaaren. Om nu zulk een groot kwaad nog in tijds voor te komen, moet gijlieden mij in ketens slaan, in de ge-

I 2

„VALG

„ vangenis brengen, en u houden alsöf de Keizer „ zulks geboden had.”

De wachters keurden dit, uit hoofde van hun eigenbelang, goed, en de Keizer, vervolgens ontwaakende, was zeer verwonderd, zich alleen te vinden, en vroeg, waar de Mandarijn gebleeven ware? Hem werd hieröp ten antwoord gegeven, dat hij, het ongeluk gehad hebbende, om zijne Majesteit te mishagen, deeze order gegeven had, om hem in de gevangenis te brengen, daar hij nu den dood verwagte.

De Keizer stond eenigen tijd lang in gedachten, en beval eindlijk, dat men den Mandarijn, voor hem zoude brengen; hij verscheen daaröp, in eene treurige houding, beladen met ketens, en wierp zich aan de voeten van zijnen meester, als een misdaadiger, die het vonnis des doods verwagte.

Hoe zijt gij in dien staat gekomen? en welk eene misdaad hebt gij bedreven? vroeg hem de Vorst. *Ik weet mijne misdaad niet, gaf de Mandarijn ten antwoord. Al dat ik weet, is, dat Uwe Majesteit bevel gaf, om mij in een donker gat te werpen, en vervolgens ter dood te brengen.*

De Keizer stond lang in gepeins, was verwonderd en bedremmeld; doch op het laatst erkende hij, dat waarschijnlijk de wijn zijne hersens zoude verhit hebben, en hem iets hebben doen beveelen, waarvan hij nu geen geheugen meer had: hij gaf vervolgens order, om den Mandarijn van zijne ketens te ontslaan; en sedert ging de Keizer zich nooit meer in den drank te buiten.

96. Een

Een prijzenswaardige Gierigäart.

In de Stad *Rheims* leefde een Geestelijke, GORDINOT geheeten, welken men gewoonlijk voor een geldwolf en gierigäart uitkreet, daar hij de spaarzaamheid hoog dreef, door zich zeiven zeer sober te behelpen, en aan niemand bijna iets te geeven. Intusfchen was zijne gierigheid van eenen zeer bijzonderen aart, daar hij 'er de beste oogmerken bij hadde. Dit bleek, toen hij zijne schatten zoo vermeerderd zag, dat hij nu honderd duizend guldens bezat: want toen liet hij, op zijne kosten, eene groote waterleiding flichten, door welke de Stad *Rheims* met goed water voorzien werd, waaraan zij tot dus verre gebrek leed, dat vooräl op de arme lieden aankwam. En zoo werd GORDINOT de weldoener van duizenden, tot verbaazing van elkēen, die hem zoo onbekwaam tot weldaadigheid, wegens zijne geldzucht, geächt had. In plaats van schande, kreeg hij nu lof, en zijne nagedachtenis is thands nog, bij de Inwooners van *Rheims*, in zegening.

Over den oorsprong der ALMANACHEN.

Men vindt bij vroege Schrijvers gemeld, dat de oude *Saxen* gewoon waren, op vierkante stokken, van omtrent een voet lang, korter of langer, naar welgevallen, de Maansloop van een geheel jaar te sulden, volgens welken zij altoos, met zekerheid, konden zeggen, wanneer het Nieuwe of Volle Maan was, met de tusschenvallende Maansveranderingen. Zoodanige gesneden stokken droegen bij hun den naam van *Al-mon-agh*, dat is, *Alle-Maan-wijzing*, of het in acht neemen van alle Maanverschijnselen; en van hier is de naam *Almanach* ontleend.

Dit aangehaalde is eene eenvoudige afleiding van het woord *Almanach*, en wijst den mislag aan van hun, die dit woord van het Arabisch willen afleiden, alleen op den grond van de eerste lettergreep *Al*.

'Er is, in St. Johns Collegie, te *Cambridge*, een Saxische Almanach, volkomen overeenstemmende met de boven opgegeeven beschrijving.

Ik bezit (schrijft de Heer, WILLIAM JACKSON) een Almanach, gemaakt onder de regeering van EDUARD DEN DERDEN, op pergament, niet in de gewoone gedaante van een blad of boek, maar bestaande uit afzonderlijke stukjes, gevouwen in den smaak van een platten stok of
lat

lat, op de Saxische wijze. Het stuk is volkomen in zijn geheel, en vertoont het beste staal van de oude gebruikelijke tijdrekeningen, hetwelk ik immer zag.

98.

Over de verschillende Tijdrekeningen.

Daar zijn drie onderscheiden jaarrekeningen in *Europa* bekend, te weten, de *Juliäänsche* of *Oude Stijl*, de *Gregoriäänsche*, en de hervormde of de *verbeterde Juliäänsche*, beide van den *Nieuwen Stijl*.

Het *Juliäänsche* jaar ontleent zijnen naam van *JULIUS CÆSAR*, die, het gebrekkige van de toenmalige tijdrekening inziende, een beroemd Wiskundige, *SOSIGENES* genaamd, uit *Egypten* naar *Rome* ontbood, ten einde de lengte van het jaar vast te stellen, en het begin daarvan te regelen. Door de onächtzaamheid der Priesteren, had 'er toen reeds eene aanmerkelijke vergissing van zeventenēnzestig dagen plaats gegreepen, om welke te herstellen, *SOSIGENES* zich genoodzaakt zag, het eerste verbeterde jaar tot vijftien maanden, of vier honderd vijfēnveertig dagen, te verlengen: dit jaar werd dienvolgens het jaar van verwarring, *Annus Confusionis*, genoemd. Die schikking, door *JULIUS CÆSAR* gemaakt, heeft vervolgens algemeen stand gehouden, tot omtrent het einde van

de zestiende eeuw. Thans is dezelve, bij den naam van *Ouden Stijl*, alleen bij de *Rusfen* en anderen van de *Grieksche Kerk* in gebruik. Derselver dagteekening en onbeweeglijke feesten verschillen, dienvolgens, in deeze eeuw elf dagen van de onzen, en dit verschil zal in deeze afgelopen eeuw, twaalf dagen zijn. Hunne beweeglijke feesten komen somtijds met de onzen overëen; doch vallen ook dikwijls vier, of zelf vijf weken laater in. De *Gregoriïansche Stijl* is, op bevel van Paus GREGORIUS DEN DERTIENDEN, in plaats van den *Juliïanschen*, in den jaare 1582, bij de Roomschegezinden, ingevoerd; en dewijl het Juliïansche jaar, van welk men zich, tot dien tijd toe, in *Europa* bediend had, van het zonnejaar omtrent elf minuten verschilde, hetwelk in honderd eenëndertig jaaren, eenen geheel en dag uitmaakt, liet de Paus, in het voornoemde jaar 1582, de als toen te veel gerekende tien dagen uit de maand October ligten, in diervoegen, dat men, na den vierden October, in plaats van den vijftiden, eensklaps den vijftienden begon te tellen.

De hervormde of *Verbeterde Juliïansche* tijdrekening, of Almanak, is die, waarvan de Protestanten zich bedienen, en is eerst in het begin deezer eeuw bij dezelve ingevoerd. Vermits het verschil tuschen het Juliïansche en het Zonnejaar, in het jaar 1700, bereids elf dagen bedroeg, werden dezelve uit de maand Februarij geligt, en men liet alle dagen, die na den agttienden volgen moesten, uit de Almanakken weg; zoo dat men

men, in plaats van den negentienden Februarij, eensklaps den eersten Maart begon te rekenen.

De *Engelschen* hebben deezen nieuwen Almanach eerst sedert het jaar 1752, en de *Zweeden* een jaar later, aangenomen.

99.

*Strengheid van de wetten der Chineezen,
omtrent kinderen, die hunne ouders
ongehoorzaam zyn.*

Onder alle de pligten, welke in de wetten der *Chineezen* worden voorgeschreeven, is 'er geene, die met meerder strengheid gevorderd wordt, dan de onderdanigheid en gehoorzaamheid aan de ouders. Wanneer een vader zijnen zoon, voor eenige Overheid, met eene misdaad beschuldigt, wordt 'er geen ander bewijs verëischt; de zoon wordt schuldig gehouden, en is, zonder dat 'er meer bevestiging noodig is, zijn leven kwijt. Indien een zoon zich verstout, met een zijner ouderen den spot te drijven, of hem dreigt naar het leven te willen staan, geraakt het geheele land in beweging, en het vonnis over hem wordt aan den Keizer zelf overgelaaten. De Magistraat van de plaats wordt afgezet, en de geheele buurt bedreigd, als hebbende zulk eenen helschen aart gekweekt, welken zij reeds moest ontdekt hebben; dewijl

de Chineefche Wetten vaststellen , dat niemand fchielijk tot zulk eene overmaat van boosheid kan overgaan , en diesvolgens in zijnen aanleg en neiging daartoe , van tijd tot tijd , moet bekend geraaken . De misdadiger wordt , in zulk een geval , gevonnisd , om aan tien duizend stukjes gehakt , en daarna verbrand te worden ; voorts wordt zijn huis verbrand en zijn land verwoest ; gelijk ook de huizen , die naast hem stonden , om tot een eeuwig gedenkteeken van zulk eene gevloekte daad te dienen .

De Keizer zelf schijnt verplicht te zijn , den diepsten eerbied voor zijne ouders te toonen . — LE COMTE verhaalt , dat een dier Keizeren zijne moeder bandde , over het houden van eenen ongeoorloofden omgang met een zijner Hovelingen ; doch dat zijn volk hem , door hunne opfphoudlijke verzoeken , als het ware , dwong , haar terug te roepen ; en schoon hij 'er veelen , om hunne verwaandheid te straffen , waardoor zij zich onderwonden , hem raad te geeven , liet om hals brengen , was die Keizer echter ten laaften genoodzaakt , haar terug te roepen , wilde hij geen gevaar loopen van eenen algemeenen opstand zijner onderdaanen .

Testament van den Heer PHILIP
THICKNESSE.

Hoe schandelijk ook de ondankbaarheid in zich zelve zij, wordt zij echter nog afschuwelijker, wanneer dezelve bij kinderen, tegen hunne ouderen, plaats heeft; en evenwel ziet men menigmaal, dat, wanneer ouders hunne middelen uitgeput hebben, om hunne kinderen met eere groot te brengen, en daardoor in hunnen ouden dag behoeftig zijn geworden, de kinderen nalaaftig blijven in hunne verplichting, om hen den noodigen bijstand te verleenen. Zoodaanig was, in *Engeland*, het geval van den Heer PHILIP THICKNESSE, die aan zijnen eenigen zoon eene opvoeding gaf, welke hem in staat stelde, om naderhand, onder den naam van Lord AUDLEY, in de waereld te verschijnen. Dan, hoe deeze zoon zich tegen zijn vader gedroeg, die oud en behoeftig werd, kan men ligt opmaaken uit het volgend gedeelte van des ouden mans Testament, waarin hij geschreeven had: „ Ik begeer, dat, na mijn dood, mij, „ ne regterhand afgehakt, en aan Lord AUDLEY „ zal gezonden worden, op dat hij de *doode* „ *hand* mag zien, door welke hem, in deszelfs „ leven, toen hij jong was, zoo veel guinies „ gegeven zijn, (aan welken zijn vader, in zijnen „ ou-

„ ouden dag, gebrek had) boven en behalven
 „ eene kostbaare opvoeding, met oogmerk, opdat
 „ hij zoude worden *hetgeen hij nu is*, en niet
 „ zoude blijven *hetgeen hij toen was*, — hoopen-
 „ de dat zulk een doodelijk gezicht zijn geweeten
 „ zal doen ontwaaken, en hem tot zijnen pligt jegens
 „ GOD wederbrengen, op dat hij vergiffenis mag
 „ verkrijgen voor het verwaarloozen van eenen va-
 „ der, die hem voorheen met zoo veel tederheid
 „ behandelde, en die, stervende, hem alles ver-
 „ geeft, gelijk hij ook doet aan alle zijne vijän-
 „ den.”

3

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn